

Kniha předmětem fascinace

BcA. Eliška Svobodníková

Diplomová práce
2023

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ateliér Grafický design

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **BcA. Eliška Svobodníková**
Osobní číslo: **K21299**
Studijní program: **N0212A310007 Multimedia a design**
Specializace: **Grafický design**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Kniha předmětem fascinace**

Zásady pro vypracování

Rozsah teoretické práce minimálně 40 – 45 stran + obrazové přílohy (dokumentace praktické části). Práci odevzdat v elektronické podobě na Portál IS/STAG (dle předepsané univerzitní šablony viz směrnice rektora č. 33/2019) a ve formátu PDF na 1 ks CD (DVD) nosiče, dále odevzdat 2 kusy výtisků práce – jeden v pevné vazbě (zde bude vlepeno CD/DVD), jeden v kroužkové vazbě a 1 výtisk graficky zpracované diplomové práce, která má volnější grafickou podobu.

1. Teoretická část: historie knih, tvorba knih, knihařství, čtenářství, bibliofilie
2. Praktická část: výzkum knihy jako produktu, výtvoru, objektu pro lidi, kteří mají knihy rádi nebo si k nim chtějí najít cestu a její praktická výroba

Rozsah diplomové práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/umělecké dílo

Seznam doporučené literatury:

- ČABALOVÁ, Eliška. Místa/knihy. Ostrava: Fakulta umění, Ostravská univerzita, 2021. ISBN 978-80-7599-214-7.
ČABALOVÁ, Eliška. "Kámen, nůžky, papír" = "Stone, scissors, paper". Ostrava: Fakulta umění Ostravské univerzity v Ostravě, 2014. ISBN 978-80-7464-538-9.
VITVAR, Jan H. Umění, kterému nikdo nerozumí: historky z podsvětí výtvarné kultury. V Praze: Paseka, 2021. ISBN 978-80-7637-194-1.
ČABALOVÁ, Eliška. OKD 2014-2019. Přeložil Lucie NÁVRATOVÁ. [Ostrava]: Fakulta umění Ostravské univerzity, 2019. ISBN 978-80-7599-169-0.
RENOTIÈRE, Gina. Fenomén Ateliér papír a kniha: autorské knihy a objekty studentů J.H. Kocmana = The phenomenon of the Paper and Book Atelier : artists' books and objects by J.H. Kocman's students. Přeložil Matthew SWENEY, přeložil Bob HÝSEK. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, [2016]. ISBN 978-80-88103-18-9.
PISTORIUS, Vladimír. Jak se dělá kniha: příručka pro nakladatele. Čtvrté, aktualizované vydání. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2019. ISBN 978-80-7579-059-0

Vedoucí diplomové práce: **MgA. Jana Dosoudilová**
Ateliér Grafický design

Datum zadání diplomové práce: **1. listopadu 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **19. května 2023**

Mgr. Josef Kocourek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. A. Pavel Noga, ArtD.
vedoucí ateliéru

Ve Zlíně dne 9. prosince 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 9. 12. 2022

Jméno a příjmení studenta: BcA. Eliška Svobodníková

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá knihou z mnoha úhlů pohledu. Autorka práce se tomuto médiu věnuje na základě celoživotní fascinace knihou, kterou byla obklopována již od dětství. Historie knihy je zde upozaděná, práce se více zaměřuje na sociální význam knihy, to, co pro lidi znamená a jakým způsobem knihy vnímají jednotlivé generace. Velice důležitou součástí diplomové práce je pojetí knihy v moderním světě a její aktuální důležitost. Na základě rozhovorů autorka práce vyhodnotila, co kniha znamená pro moderní generaci a odborníky, kteří se na tvorbě knih podílí.

Informace zjištěné v teoretické práci pomohly k úspěšnému vytvoření knihy na obdobné téma, tedy „kniha předmětem fascinace“. Autorka teoretické práce je zároveň tvůrkyní samotné knihy a jejího designu.

Klíčová slova: kniha, médium, knihařství, bibliofilie, vizuální styl, design obálek knih, zpracování knih.

ABSTRACT

This thesis deals with the book from many points of view. The author of the thesis devotes herself to this medium based on her lifelong fascination with books, which she has been surrounded by since childhood. The history of the book is left behind here, the work focuses more on the social significance of the book, what it means to people and how books are perceived by individual generations. A very important part of the thesis is the concept of the book in the modern world and its current importance. Based on the interviews, the author of the thesis evaluated what the book means to the modern generation and the experts who participate in the creation of books. The information found in the theoretical work helped to successfully create a book on a similar topic, i.e. "a book the subject of fascination". The author of the theoretical work is also the creator of the book itself and its design.

Keywords: book, medium, bookbinding, bibliophilia, visual style, book cover design, book processing.

Ráda bych poděkovala své rodině, která je pro mě nepřetržitě oporou. Zejména chci poděkovat své mamince, bez které bych se nikdy nedostala takto daleko, je pro mě vzorem a doufám, že jednou budu natolik svědomitá, cílevědomá a pracovitá jako ona.

Dále chci poděkovat vedoucí své diplomové práce, kterou je Mgr. Jana Dosoudilová. I ona je pro mě neskutečnou oporou a inspirací, často u ní najdu klid i v těch nejkrušnějších chvílích studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 KNIHA PŘEDMĚTEM FASCINACE.....	13
1.1 UVEDENÍ DO TÉMATU	13
1.2 KNIHA JAKO MÉDIUM	13
1.2.1 Kniha v různých médiích	14
1.2.2 Kniha ve filmech	14
1.2.3 Kniha v seriálech.....	19
1.2.4 Knihy v novinách a jiných tiskovinách.....	21
1.3 STRUČNÁ HISTORIE KNIHY	23
1.3.1 Kniha do vynalezení knihtisku.....	23
1.3.2 Kniha po vynalezení přelomového vynálezu knihtisku Johannem Gutenbergem	24
1.3.3 Kniha v průběhu moderní historie (digitalizace knih)	26
1.4 ROZDĚLENÍ PODLE PROVEDENÍ.....	27
1.4.1 Kniha	27
1.4.2 E-kniha	28
2 VÝROBA KNIHY	30
2.1 PSANÍ KNIH.....	30
2.2 TISKAŘSTVÍ A TYPOGRAFIE	30
2.3 GRAFICKÁ ÚPRAVA KNIHY	32
2.4 KNIHAŘSTVÍ.....	34
2.4.1 Nástroje k výrobě knihy a její šití	34
2.4.2 Typy vazeb	35
3 DISTRIBUCE KNIH (NAKLADATELSTVÍ, KNIHKUPECTVÍ, KNIHOVNICTVÍ).....	38
3.1 NAKLADATELSTVÍ A JEJÍ ČINNOST	38
3.2 ZNÁMÁ NAKLADATELSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	38
3.3 KNIHKUPECTVÍ V ČESKU.....	39
3.4 PRODEJ KNIH V DNEŠNÍ DOBĚ A JEJICH ODBĚR (OBLÍBENOST KNIH).....	39
3.5 KNIHOVNICTVÍ A PŮJČOVÁNÍ KNIH NA NAŠEM ÚZEMÍ.....	40
3.6 KNIHOVNY V ČR.....	41
4 VNÍMÁNÍ KNIH MODERNÍ GENERACÍ.....	43
4.1 JE ČTENÍ TRENDY?.....	43
4.1.1 Knihy a jejich popularita před rokem 2000 a po nastolení digitální revoluce	44
4.1.2 Co byla kniha pro lidi kdysi a čím je dnes? (dva pohledy).....	45

4.2	ROZHOVORY S ODBORNÍKY Z OBORU	46
4.2.1	Spisovatel	46
4.2.2	Nakladatel	47
4.2.3	Grafický designér/sazeč	47
4.2.4	Tiskař.....	48
4.2.5	Knihář.....	49
4.2.6	Knihkupec	50
4.2.7	Knihovník.....	50
4.2.8	Překladatel.....	51
4.2.9	Čtenář	52
II	PRAKTICKÁ ČÁST.....	54
5	AUTORSKÁ KNIHA OD A DO Z	55
5.1	HLEDÁNÍ INSPIRACE A PRVOTNÍ NÁPADY	55
5.1.1	Jednotlivé kroky psaní autorské knihy	56
5.2	NÁZEV KNIHY A JEHO VÝZNAM	56
6	CELKOVÉ PROVEDENÍ KNIHY	57
6.1	OBÁLKA KNIHY	57
6.2	OBSAH AUTORSKÉ KNIHY A JEJÍ ČÁSTI.....	60
6.3	TISK A ŘEŠENÍ KNIHY	63
6.3.1	Vazba knihy	64
6.3.2	Dokončená kniha a její funkčnost	65
	ZÁVĚR	67
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	68
	SEZNAM OBRÁZKŮ	71

ÚVOD

Tématem této diplomové práce je kniha předmětem fascinace. Práce nahlíží k různým částem procesu výroby a užití, který knihu dělá knihou. Doslova od výroby ke čtenáři. Důležitým faktorem v knižním světě, který tato práce popisuje, je také její prodej, jež je dnes výrazně ovlivněn moderní podobou knihy a to e-knihou. Digitální podoba knih pomalu nahrazuje papírové knihy a stále více lidé čtou spíše na displejích než z papíru. V poslední kapitole se práce zabývá významem knih v moderní době, a jeho hodnotou jako média pro budoucí generace.

Cílem této práce je popsat a zmapovat knihu jako médium od jejího vzniku, napsání přes výrobu až po distribuci ke čtenáři. Dále připomenout historii knih jako součást kulturních hodnot lidstva, současně se zdůrazněním aspektů řemesla výroby knihy. Dalším z cílů je přiblížit knihu, jako fascinující médium, Tento cíl bude naplňován pomocí dotazníkového šetření, ve kterém odpovídají různí lidé, jakou hraje kniha v jejich životě roli. Dotazování k tématu kniha předmětem fascinace zakončují rozhovory s odborníky, kteří se různými fázemi vzniku knihy zabývají a dlouhodobě se této práci věnují.

Cílem praktické části diplomové práce je vyrobit a prozkoumat knihu, tedy napsat, ilustrovat, graficky upravit, vysázet, vytisknout a svázat a poskytnout čtenáři. V neposlední řadě také zjistit, zda je kniha stále předmětem fascinace.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KNIHA PŘEDMĚTEM FASCINACE

1.1 Uvedení do tématu

Kniha je předmětem fascinace už po dlouhá staletí. Jako cenný artefakt mnohdy stávala celé jmění a ve vlastnictví ji měli jen opravdu zámožní lidé. Později, po vynalezení knihtisku, se kniha stala mnohem přístupnějším předmětem, díky čemuž se kniha stala nejvýraznějším médiem až do moderní doby. Ani po vynalezení jiných medií, jako je rozhlas, televize a ostatní, však kniha není zanedbatelná, své místo na trhu si udržela až dodnes a její význam je stále obrovský. Kniha je médiem pyšnicí se estetikou, jako žádné jiné médium. Nese v sobě rozum, poselství, krásu, vědění a lidé knihám stále přisuzují výraznou hodnotu. Některé knihy staré desítky let stále lidi inspirují a jsou čtené, i přes to, že se doba posouvá a člověk zažívá diametrálně odlišné zážitky než postavy z knih z doby dávno minulé. (Hardy, 2023) [1]

1.2 Kniha jako médium

Název “médium”, který pochází z latiny, má částečně podobný význam, jako samotná kniha. Médium znamená prostředek, který zprostředkovává nějaké sdělení někomu dalšímu. Což je samozřejmě úděl i knihy, která typem zpracování zprostředkovává různé zážitky čtenářům po celém světě. Kniha se řadí mezi tištěná média, ta v dobách minulých sloužila církvi k ukládání vědomostí. Později, s rozvojem knihtisku se kniha dostává i mimo církevní útvary a stává se zbožím. Je dostupnější, levnější a díky tomu je distribuovaná mezi široký okruh populace a je z něj masové médium, kterým je až dodnes. Význam tohoto média není dostatečně popsateľný, kniha je nástrojem vědění, učení a všeho, co je pro lidstvo na nejvyšší úrovni důležitosti. Bez knihy by se lidská zjištění a informace šířila mnohem pomaleji. A i dnes kniha patří k nejosvědčenějším a nejdůvěryhodnějším zdrojům informací, i přes to, že existuje internet, který je pokladnicí všech informací z celého světa. (Struhárik, 2022) [2]

1.2.1 Kniha v různých médiích

Tato část diplomové práce se bude věnovat knize v médiích, jako jsou filmy, noviny, časopisy a další, protože i když je kniha médium starší, stále ovlivňuje i současná média. Význam knihy v médiích vysvětlím pomocí definice konvergence médií, kniha jako médium, ze kterého ta ostatní čerpají a dále nabitě informace využívají. Konvergence médií lze vysvětlit následovně. Konvergence z latinského *convergentia* nese význam směřování k sobě, průběžné sloučení a sbíhavost. Konvergence médií je tedy procesem, kdy jednu myšlenku, sdělení nebo například příběh nalezneme v jiných technologických formách, tedy jsou přetvořena i do jiných médií. Hlavním motivem, proč lidé konvergenci médií dělají je zejména zisk peněz, ale nemusí tomu takto být vždy. Postup konvergování knihy do dalších médií může být například takový: z knihy scénárista vytvoří scénář, podle kterého filmové studio natočí film. Následovně je snímek vysílán v kinech a za určitou dobu potom je vydán na DVD. Po sléze si k filmu práva koupí televizní stanice a film vysílá i ve veřejnoprávním vysílání. Takových způsobů je více, kniha může posloužit také jako inspirace k napsání divadelní hry, nebo seriálu. Kniha se zkrátka objevuje v nespočtu různých médií, na která se hlouběji zaměříme v této části práce. (McQuail, 2009) [3]

1.2.2 Kniha ve filmech

Historie filmu sahá do 19. století, na jeho konci dva francouzští vynálezci Auguste a Louis Lumièrové uskutečnili první představení s kinematografickým přístrojem. Tato technologická novinka je samozřejmě jednou z nejvýraznějších vynálezů mezi médii, i když jde pouze o interpretaci jiných výtvorů spojených v jedno. Film zprostředkovává příběhy z knih a jiných médií a převádí je do nové podoby. Film považujeme za komplexní druh média, který se skládá z příběhu, obrazu, hudby, zvuku a technických triků. Lidé si filmy velice rychle oblíbili a natáčelo se jich více a tím se posouvalo i technologické zázemí produkce. S filmy souvisí také místo, kam se na ně veřejnost chodila dívat. Proto se v Paříži v roce 1895 otevřelo první kino s názvem Kinematograf. Celý koncept kin se stal velice oblíbený, na základě čehož se kina začala otevírat i v jiných zemích. Například v Americe se první kino otevřelo v New Yorku. Nelze se však ubránit srovnání knih a filmů z pohledu významnosti technologického vylepšení. Na rozdíl od filmů se knihy po vynalezení knihtisku Gutenbergem věnovaly významným tématům, jako jsou myšlenky filozofů, vědců a politiků. Film se naopak ze začátku věnoval tématům ryze banálními,

které měly pobavit. Populární byly filmy naivní, lechtivé komedie, grotesky a různé vtipné skeče. Lidé se u filmů chtěli spíše bavit, a k přemýšlení využívali právě vážné knihy. (Auguste a Louis Lumièrové, 2021) [4]

Obrázek 1 Ukázka z filmu s Charlie Chaplinem, City Lights

Dnes už diváci u filmů hledají více než jen chvilkové rozptýlení. Filmový průmysl vyprodukuje tisíce filmů ročně, a snaží se vyhovět širokému spektru diváků. Stále tak vznikají i nové žánry, které se zavděčí každé představě, kterou by mohl člověk od filmu chtít. Tak jako ve většině zábavních odvětví jde samozřejmě hlavně o peníze, to, co vydělává a láká zjišťují filmaři z prodeje lístků, DVD disků, filmového merche a dalších, na základě zisků jednotlivá studia prosperují a mohou točit vizuálně náročnější filmy, další díly a dávat více peněz do propagace. S množstvím vyprodukovaných filmů souvisí samozřejmě i jejich originalita a náměty. Čím dál tím více se vytvářejí remaky (nově zpracované filmy, které převzaly příběh z filmu staršího) například jako film *West Side Story*, který je považován za muzikálovou klasiku byl natočen v roce 1961, ale také nově v roce 2021. Nové zpracování od Stevena Spielberga je kvalitní, každý ale musí uvážit, jestli lepší či horší než ten původní. V současnosti se také stále více dělají remaky kreslených filmů. Filmaři je z animovaných provedení předělávají do hrané verze, důvodem je i zlepšující se kvalita vizuálních efektů. Díky tomu mohou i do hraných filmů vkládat magii, smyšlené postavy a další animované části, které už dnes vypadají reálně. (IMBd, 2021) [5]

Obrázek 2 Původní plakát k filmu *West Side Story* z roku 1961 a nový k remaku z roku 2021

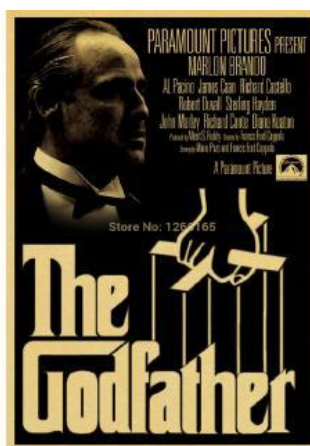
To, co se v současnosti často vytváří, jsou však filmy, které mají svůj základ v knihách. Znamé jsou například celé zfilmované série, které vychází z několika dílu knih. To je například, asi nejznámější filmová série, Harry Potter od J.K. Rowlingové. Nebo velice úspěšná filmová série s Jennifer Lawrence, jako Katniss Everdeen ve zfilmované verzi knižní série *Hunger Games* od Suzanne Collinsové. Tento žánr knih, kdy se skupina mladých lidí spojí v boji proti většímu zlu, byla na začátku 21. století velice oblíbená a oslovila zejména děti a adolescenty. Díky tomu opět vzrostla poptávka po četbě u mladé generace, což v dnešní době plně technologií není tak jednoduché vyvolat. Filmy, které mají svou předlohu v knihách, mají své výhody, ale i nevýhody. Vzhledem k tomu, že se filmy vytvářejí ze slavných děl, které se pyšní věhlasem a zaručenou literární kvalitou, padá o to větší tíha na tvůrce filmů. Nejednou se tedy stane, že filmová verze nesplňuje požadavky diváků, kteří byli do děje zasvěcení, protože četli knihu. Zfilmované knihy jsou zkrácené, často chybí některé z knižních zápletek a mají další nedostatky, které film odsuzují ke kritice a nejednomu zklamanému čtenáři alias divákovi. Jak jsem řekla, zfilmovat knihu však nemá jen samé nevýhody, ale také pozitiva. Jednou z výhod je, že scénář je již víceméně napsaný a stačí knihu pouze přepracovat do jeho podoby. To však pro scénáristy není jednoduché, v tomto těžkém úkolu musí knihu vhodně převyprávět a diváky neobrat o důležité aspekty, které na knihách tolik milují. Další výhodou pro filmaře je, že mají již od začátku příznivce a zaručenou diváckou účast. Lidé, kteří knihu četli a mají ji rádi, pravděpodobně navštíví po natočení filmu i kino. Což možná udělají i lidé, kteří knihu rádi nemají, nebo ji, jak spoustu lidí tvrdí, “mají v plánu přečíst”. Lidé,

kteří knihu nečetli, mají pak často na film daleko lepší názor než ti, kteří knihu četli, protože na ně nepůsobí žádné jiné vlivy, než které najdou během sledování onoho filmu. Kvůli tomu všemu se tedy moc nestává, aby filmy předčily knižní předlohu. I když je několik filmů, které se opravdu vyvedly a svůj úkol “důstojného přepracování” splnily. Je tomu tak, například u již zmíněného Harryho Pottera.

Obrázek 3 Ukázka obálek knih a DVD nosičů ze série Harry Potter

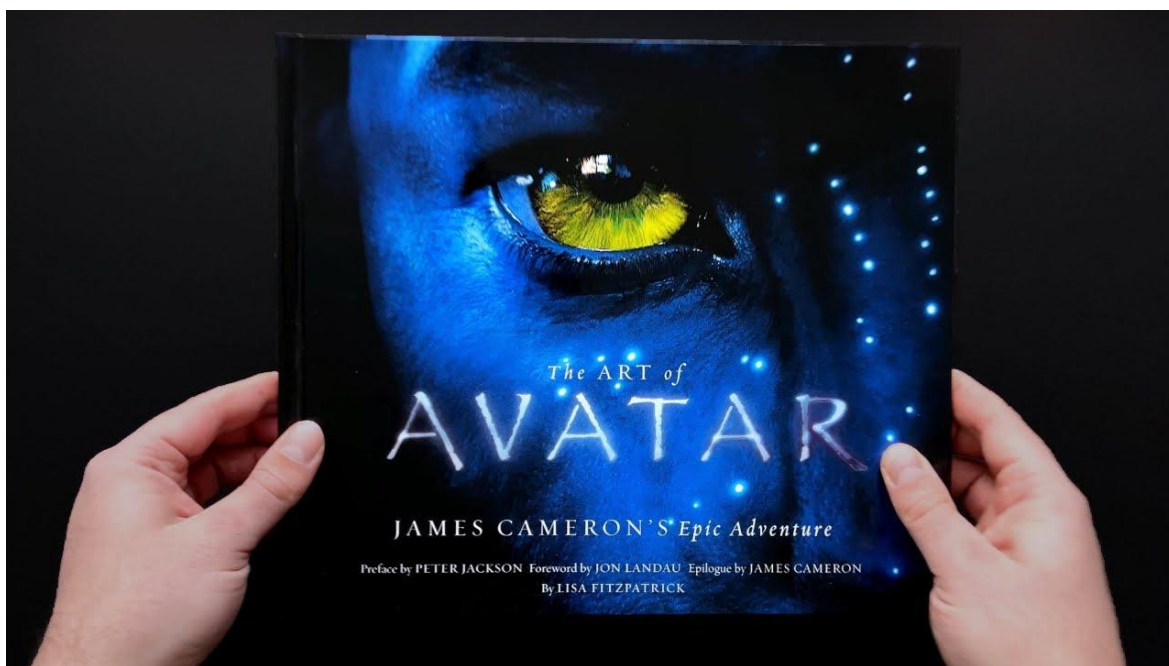
Dále film, který je věhlasný, vyhrál ve své době 11 Oscarů a navždy svým úspěchem změnil Hollywood. Takovým filmem je The Godfather (Kmotr), u kterého kdekdo zapomene, že nějakou knižní předlohu má. Tu napsal Mario Puzo a vytvořil tak nejenom nehynoucí knižní dílo, ale také předlohu pro tento filmový skvost od režiséra Francise Forda Coppoly, ve kterém excelují Al Pacino a Marlon Brando. Nejednoho z diváků Kmotra z roku 2007 tento zážitek určitě přesvědčil k přečtení si knihy. Pokud se tedy film povede, může lidi přivést ke čtení. Tento vztah mezi filmem a knihou je díky tomu oboustranně výhodný a vzájemně prospěšný pro oba trhy. (Sokol, 2022) [6]

Obrázek 4 Plakát k filmu The Godfather podle knižní předlohy od autora Maria Pulza

Vliv filmu na knihy a naopak má dopad i na samotný design. Vliv knihy na film je jasný, v knize jsou popsána prostředí, postavy a všechny vizuálně zpracovatelné aspekty, které filmaři zakomponují do filmu. Naopak film má na knihu spíše zpětný vliv, co se designu týče. Knižní obálky, jsou u dalších vydání knihy často přetvořené právě podle filmů. Díky filmům se knihy opět dostanou do výloh obchodů a s novými obálkami, na kterých jsou oblíbení herci z filmových verzí, zvýší se jejich poptávka. Tak je tomu například u knihy *Dej mi své jméno* od Andrého Acimana. Na základě jeho knihy se v roce 2017 natočil stejnojmenný film, který sklidil obrovský úspěch a stal se také vysoce hodnoceným filmem s uměleckým rozsahem.

To, že filmy zpětně ovlivňují knižní klasiky je velice benefitní, není to však jediný způsob, jakým můžou být filmy pro knižní průmysl prospěšné. Spoustu knih se vydá i na základě vytvořených filmů. U takových knih jde o takzvanou “filmovou produkci”, ve kterých najdete informace o natáčení, rozhovory s herci, fotky štábu a studia a další zákulisní skutečnosti. Příkladem takovéto filmové produkce je například publikace, na které spolupracoval přímo James Cameron. Kniha vypráví o filmu *Avatar* a naleznete v ní krásně zpracované stránky plné zářivého mimozemského světa, i proto se jmenuje *The Art of Avatar*.

Obrázek 5 Kniha *The Art of Avatar*

Dalším způsobem, kdy toto médium ovlivňuje knižní trh, je také předělání filmu do knihy. Tedy, že někdo vezme scénář a zfilmovanou podobu onoho příběhu a na základě všech

zjištěných okolností napíše knihu. Tedy převypráví příběh, který vtiskne na stránky knihy. Toto je dokonalý příklad konvergence médií, někdy zkrátka z knihy vznikne film, ale jindy zas může z filmu vzniknout kniha. Prolínání jednotlivých médií a těžba z jejich námětu, zde ve vztahu kniha a film, je u spotřebitelů průkazně úspěšná. Vidět to lze i na českém serveru ČSFD (Česko-Slovenská filmová databáze), kde většina titulů z top desítky filmů pochází právě z knižní předlohy. Zanedbatelný není ani český film *Pelišky*, který si drží desáté místo zmíněného seznamu nejlepších filmů. Tento film, u kterého se schází, zejména na Vánoce celé rodiny a znovu a znovu se na něj těší, i když jej viděli mnohokrát. Pochází taktéž z knižní předlohy, konkrétně z knihy *Hovno hoří*, od autora Petra Šabacha. Kniha k filmu tedy neodmyslitelně patří a navzájem se tato dvě média budou prolínat i nadále. (ČSFD, 2001) [7]

Obrázek 6 Knižní předloha *Hovno hoří* k filmu *Pelišky* a plakát k filmu

1.2.3 Kniha v seriálech

V současnosti lidé mají mnohem více v oblíbenosti seriály nežli filmy. Je to způsobeno narůstající cenou vstupenek do kina, ale také faktem, že vznikají stále nové streamovací platformy, které ročně vyprodukuje nespočet seriálů. Diváci mají rádi dlouhé příběhy s rozvíjející se zápletkou skrze díly, které jsou daleko obsáhlejší a nabídnou daleko více scén nežli film. Fakt, že jsou seriály delší, co se týče minutáže jde naproti také kvalitě převyprávění knižního příběhu. Dlouhé knihy jsou ve dvou až tři hodinovém filmu často ochuzené o spoustu částí příběhu a detailů, které divákům, kteří knihu četli, chybí. Jak jsem již zmínila v části “knihy ve filmech”.

Jedním z nejznámějších seriálových zpracování, které vypraví příběh z knihy jsou Hry o trůny. Tato fenomenální knižní série je známá po celém světě a seriál také. Podle Česko-Slovenské filmové databáze se tento seriál právě nachází na dvanáctém místě žebříčku nejlepších seriálů všech dob. Na vzniku samotného seriálu částečně spolupracoval také autor George R.R. Martin a v prvních sériích příběh převyprávěli velice věrně knižní předloze a vynechali pouze pár detailů. Ten tuto knižní sérii začal vydávat v roce 1996, později v roce 2011 se dočkala již zmíněné seriálové verze. Hry o trůny získaly celosvětový věhlas, který dal vzniknout i dalším výrobkům. Například akčním figurkám, komiksům, oblečení s různým potiskem, replikám předmětů ze seriálu a dalším. Takové předměty mají velkou sběratelskou hodnotu, která se s časem ještě navyšuje. (ČSFD, 2001) [8]

Obrázek 7 Merch k seriálu Hry o trůny (akční figurka Johna Snowa a krýgl s potiskem znaku rodu Starků)

Dalším seriálem, který byl zpracován podle knižní předlohy, je seriál Cizinka. Svou oblibu získal, jak v knižním, tak v seriálovém světě. Diana Gabaldon, autorka knižní série, která vycházela již od roku 1991 si své primárně ženské obecenstvo získala díky romantickému příběhu o britské cestovatelce časem, která se zamiluje do pohledného Skota. Tato historická fikce v seriálové podobě vychází od roku 2014 až do současnosti. Tento seriál je také příkladem, který jsem zmiňovala v kapitole “kniha ve filmech”. Na obaly knih, které

stále vycházejí, se používají fotografie herců, kteří hlavní postavy ztvárňují. To je ukázka přímé konvergence médií, které se spolu vzájemně rozvíjejí. (Edna, 1997) [9]

Obrázek 8 Kniha od Diany Gabaldon s titulkou s herci ze seriálu

1.2.4 Knihy v novinách a jiných tiskovinách

Knihy jsou jedním z nejstarších médií, avšak i když se jejich společenský rozsah zvětšil po vynalezení knihtisku, prvním opravdovým masovým médiem se staly noviny. Právě noviny byly médiem, které naplno využily vynález knihtisku ve velkém a pomocí tiskáren se šířily společností a předávaly informace pomocí několika základních mediálních prvků. Jako je papír, který je zde nástrojem k přenosu dat, která jsou zapisována pomocí písma. Noviny, nebo například časopisy jako takové, nejsou médiem, které by v nějaké větší míře z knih čerpalo. Tiskoviny však přispívají k propagaci knižních publikací. V tisku vychází nespočet recenzí na knihy, které právě vycházejí. Různé časopisy dokonce knihy doporučují a tím jim dělají tak vítanou reklamu. V minulosti se v tiskovinách dokonce publikovaly knihy po částech. Například Karlu Čapkovi takto v novinách postupně vydali hned několik děl. To už však dnes není zvykem a krátké ukázky z knih najdeme pouze v brožurách, které vydávají samotná knihupectví, aby obeznámili čtenáře o nadcházejících novinkách na knižním trhu. Jedny z takových novin, které se knihami zabývaly a pravidelně vycházely byly Literární noviny. Ty vycházely ve dvou časových intervalech od roku 1927 až do roku 1967. Později jejich vydávání opět obnovili, a to od roku 1990 až 2020. Tento kulturně-politický měsíčník byl zprostředkovatelem informací, které se děly na scéně politického dění a ve světě knih. Součástí byla také nepravidelná

příloha Pražská knižní revue, která obeznamuje o různých knihách přeložených do českého jazyka. (Literární noviny, 2001) [10]

Obrázek 9 Ukázka z původních Literárních novin

Takových časopisů je samozřejmě více, například A2 (kulturní dvou týdeník, kde nalezneme eseje, recenze, komentáře, ukázky a další literární útvary popisující literaturu u nás i ve světě). Dále například časopis Tvar, který vychází ob týden a čtenářům přináší taktéž různé eseje a ukázky z beletrie a poezie. (Tvar (časopis), 2022) [11]

Obrázek 10 Ukázka titulní strany literárního obtýdeníku Tvar

Takových tiskovin bychom na českém trhu našli ještě více. Nemůžeme říct, že tiskoviny a kniha spolu mají stejný vztah jako je mezi filmem a knihou. Časopisy o knihách sice vznikly na základě knih, ale nestaly se díky nim novým masovým médiem. Knihy i noviny

a časopisy se vyrábí stejným způsobem, technologie výroby je velice podobná. Jsou k ní zapotřebí stejné materiály, jako papír, tiskařská barva a další prostředky. I díky tomu bohužel taková média vychází z módy, protože jejich forma je zastaralá a nedokáže konkurovat moderním technologiím. Mobilní telefony jsou skladnější, lehčí a člověk ho má stále u sebe. Tomu kniha, ve své klasické podobě zkrátka nemůže konkurovat, a tak její odběr částečně upadá. Tak i časopisy, které se knihou zabývají, v dnešní době čtení zkrátka není tolik atraktivní. Víme tedy, že v tiskovinách se nejedná u knihy o konvergenci médií. Za konvergenci však můžeme považovat vztah, ke kterému dochází, pokud jsou knihy prezentované na webech, které se knihou zabývají. Zde se totiž knihy zprostředkují do jiného média, tedy do online podoby. Avšak i tak je tento vztah velice těžké uchopit.

1.3 Stručná historie knihy

1.3.1 Kniha do vynalezení knihtisku

Na počátku věků se vědomosti, příběhy a jiné informace předávaly pouze ústní formou. Lidé se mezi sebou bavili a tím se obeznámovali o svých příhodách a zážitcích. Čím více byly stejné informace opakovány a šířily se mezi lidmi, stávaly se z nich tradice a lidová moudrost. Tento nejstarší a původní způsob šíření informací po vynalezení písma vystřídal zapisování na hliněné destičky, papyrus, pergamen a další materiály. V této době se začínají také objevovat první místa ke shromažďování knih, tedy knihovny. Tak tomu bylo například v Alexandrii. Knihovna v Alexandrii byla ve starověku (od 3. století př.n.l. do 48 př.n.l.) největší a nejnámější knihovnou, která bohužel během bojů mezi Caesarem a Pompeiem částečně vyhořela. Kvůli této skutečnosti lidstvo přišlo o velkou část vzdělanosti a vědění z tohoto období.

Hliněné destičky pochopitelně nejsou tolik praktické jako svitky a popsané listy. Z tohoto důvodu se ve velké míře začaly používat lehčí materiály, jako je papyrus, kůže a další. Tak je tomu až dodnes, papír je stále nejčastějším materiálem k zapisování informací. Samozřejmě technologicky vyspělejší. Svitky byly nahrazeny kodexem. Kodex je zpracován stejně jako dnešní kniha, jedná se o svázané stránky se hřbetem a obalem. Čím se však kodex od knihy liší, je materiál, ze kterého jsou stránky vytvořeny, tedy z pergamenu. Tak tomu bylo až do 14. století, kdy se do Evropy dostal papír z Číny. Toto propojení světa a využití materiálů z druhé strany světa bylo převratné. Tento papír byl levnější, díky čemuž se knihy mohly vyrábět ve větší míře a staly se tak masovým médiem.

Před vynalezením knihtisku se pochopitelně všechno psalo ručně. Takovým dílům se říká rukopisy a dělalo to z nich velice vzácné a drahé artefakty. Z důvodu výrazné finanční hodnoty takových knih je vlastnily pouze univerzity, církve, šlechta a bohatí občané.

V 15.století se do Evropy dostala technika blokového tisku, která byla na východě známá již několik století předtím. Tento způsob tisku je velice podobný jako většina grafických technik, jako je například linoryt. Do dřevěné matrice se vyřezal motiv, který jste chtěli na stránky tisknout, natřeli jej barvou a tiskli. Tento způsob je daleko lepší než psaní rukou a jeho největší výhoda je, že tento proces můžete opakovat a konkrétní stránku reprodukovat. Stále se však nejedná o způsob výroby knih, který by nebyl náročný a který by z knihy vytvořil masové médium dostupné “všem”. Nejstarší dochovaný exemplář tisku z dřevěné matrice je kniha s ilustracemi jménem Diamantová sůtra z roku 868. (Baleka, 1997) [12]

Obrázek 11 Ukázka ilustrace z Diamantové sůtry

1.3.2 Kniha po vynalezení přelomového vynálezu knihtisku Johannem Gutenbergem

Jedním z nejvýraznějších vynálezů všech dob je knihtisk. Vynalezl ho Johann Gutenberg v 15. století a naprosto změnil celý svět knih. Díky kovovým literám, které se daly poskládat do libovolného odstavce, se knihy staly mnohem dostupnější a levnější na výrobu. Jedna kniha mohla být vytisknutá nespočetněkrát. Do této doby se odhaduje, že se v Evropě ročně vytvořilo pouze kolem 1000 kusů knih. To se s knihtiskem změnilo a produkce se navýšila na statisíce knih z různých tiskařských dílen.

Obrázek 12 Johann Gutenberg a ukázka výsledku jeho přelomového vynálezu

V průběhu dalších století se tiskařská technologie rozvíjela a zlepšovala až do podoby, jak jí známe teď. Odhaduje se, že kolem roku 1950 byla produkce knih přes 200 000 titulů ročně.

Knižní průmysl zažil další obrovský přelom s nástupem moderních technologií. Počítačová sazba nahradila sázení kovových liter a tím ještě více urychlila výrobu knih. Proces celé výroby knihy se zkrátil o celou předpřípravu s kovovou sazbou, retušemi a časově náročnými procesy, které se musely udělat rukama skrze lidskou práci. Celá práce byla zároveň dosti nebezpečná, olověné litery jsou pro člověka toxické. Kvůli tomu se tiskaři nedoživali vysokého věku a často mívali vážné zdravotní problémy. Všechny tyto problémy spojené s klasickým tiskem se vyřešili díky počítačové sazbě, která se s nástupem internetu ještě více rozšířila a dnes je již normální, že texty píšeme v elektronické podobě. Pro knihu jako takovou má počítačová sazba také vývojovou důležitost, rozšiřuje se elektronická kniha. E-knihou se budu více zabývat v kapitole “rozdělení podle provedení”. (Johannes Gutenberg, 2022) [13]

Obrázek 13 Psaní na počítači a jiných zařízeních je dnes stále více běžnější než psaní rukou.

1.3.3 Kniha v průběhu moderní historie (digitalizace knih)

Jak jsem již nastínila, velkou změnou ve světě knihy byla počítačová sazba a rozšíření internetu. Tento fakt není pouze ulehčením knižní výroby, ale bohužel také její zkázou. Kniha v papírové podobě možná jednou úplně přestane existovat. Elektronické publikace jsou levnější, dostupnější a mnohem lépe se distribuují mezi lidi. Nemusíte kvůli jejich získání vynaložit prakticky žádnou fyzickou námahu typu jít do knihovny, nebo do knihkupectví. Jakkoliv výhodně to zní, klasické knižní podoby je určitě škoda.

Díky snadnějšímu zapisování a předávání informací se však internet stává mnohem nepřehlednější a člověk se snadno ztratí v množství titulků, článků a dezinformací. Tato online půda je často prostředkem ke kyberšikaně, šíření nepravdivých informací, strachu a jiných nekalých úmyslů. Pokud se jednou něco zveřejní, je prakticky nemožné, svůj otisk na síti vymazat. Někteří lidé nad tím často takto nepřemýšlí a posléze svých výroků litují, nebo jsou považováni za hlupáky. Na to navazuje také fakt, že prakticky každá věc, která se kdy fyzicky vytiskla se dá dohledat na internetu. Na základě toho vznikají stále nové weby a platformy, které se online obsahu věnují. Každý zpravodajský útvar, jako jsou noviny, časopisy mají vlastní online podoby, kde najdete články, které naleznete i v papírové verzi tiskovin (např. Blesk.cz). Mnohdy jsou takové informační kanály ještě více zásobeny články, které v papírové podobě ani nevyšly. Další výhodou takovýchto platform je možnost diskuse. Pod články je možné zanechat komentář a o celém tématu diskutovat. Tím se celý svět ještě zmenšil a komunikace není závislá na vzdálenosti ani známosti člověka, se kterým komunikujete.

Obrázek 14 Ukázka z online verze deníku Blesk a jeho fyzická forma

Nejen tiskoviny mají svou online podobu, také většinu knih dnes najdeme na internetu. Můžeme si je bezplatně, nebo za poplatek stáhnout a přečíst, aniž bychom ji u sebe museli mít fyzicky. Někteří lidé tento typ čtení upřednostňují a knihy si místo kupování v knihkupectví stáhnou do svého mobilního zařízení, nebo do čtečky.

1.4 Rozdělení podle provedení

Dnes tedy můžeme knihy rozdělit na dva typy. Ten fyzický, vytištěný na papíru a knihu elektronickou. V této části si o těchto dvou knižních médiích řekneme více a také je porovnáme.

1.4.1 Kniha

Kniha, jak ji známe, je na papíru tištěný text, který se sváže do bloku a posléze je obalený do různých typů obalů, ať už měkkého nebo tvrdého. Knihy se neliší však pouze obalem, ale také rozměrem, typem papíru a v neposlední řadě grafickou úpravou. Na knize pracuje celá řada odborníků, kteří ve výsledku udělají knihu tím, čím je.

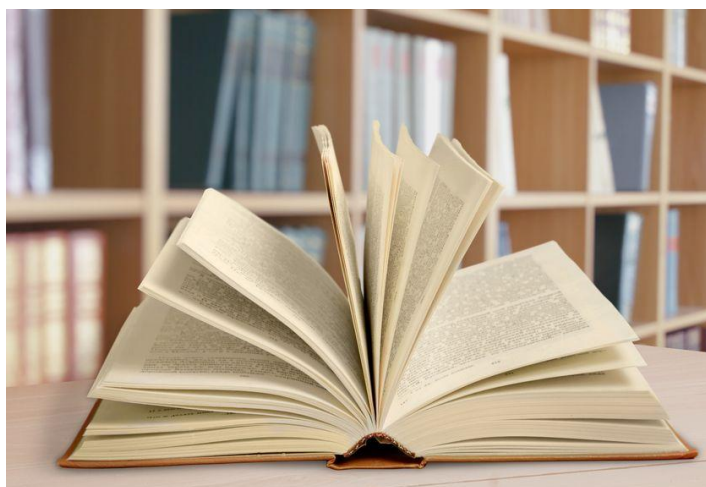
Velká síla knihy, díky které vede před elektronickou podobou textu a e-knihami, je prachobyčejný pocit. Kniha s sebou nese osobitou energii a dalo by se říct, že každá z nich má také duši. Nejenom protože každý text a celkově kniha za sebou má svého autora a příběh, který s ním souvisí a od toho se odvíjí také celková hodnota. Oblíbenost knih a jejich emocionální spojení s člověkem pochází také z celkového zpracování knihy. Kniha je spojením papírů dokonalý objekt, který je nejenže hmatatelný a často z něj máte haptický požitek, známá je také pověstná knižní vůně. Typická vůně, kterou cítíte po otevření nové knihy, nebo ještě intenzivnější vůně, když přijdete do antikvariátu. Tento pocit žádný stroj nemůže napodobit a kniha má tak alespoň po té emocionální stránce opravdu náskok. Ten pocit, když držíte v ruce knihu, je prostě natolik mimořádný a ojedinělý, že se s ničím online nedá srovnat.

Další výhodou fyzické knihy je její půjčování. Po celé České republice je síť knihoven, ve kterých si můžete půjčit prakticky jakoukoliv knihu, která vyšla ať už v zahraničí nebo u nás. Půjčování je navíc vesměs bezplatná záležitost, zvláště pro studenty je půjčování knih zdarma. Samozřejmě se knihy a dokumenty dají často najít i online, avšak ne všechny a některé mohou být placené.

Když už je řeč o půjčování, můžeme k výhodám knihy přidat také její nakupování v antikvariátech. Nejednou dokážete v antikvariátu najít velice levně kvalitní knihu

s mnohonásobnou hodnotou. To se vám u elektronické podoby knihy stát nemůže. Celkově mají knihy, jako fyzické objekty, daleko větší hodnotu než soubory v digitálním rozhraní. Tak tomu je nejenom na půdě sběratelství, ale i u nových knih, které si koupíte v klasickém knihkupectví.

Rozdílem mezi fyzicky tištěným textem a tím na obrazovce je samozřejmě i v jeho čitelnosti. Text na monitoru mnohem více zatěžuje oči a k delšímu čtení není vhodný. Samozřejmě je to i z toho důvodu, že je monitor podsvícený a jas z něj oči unavuje, kontrast mezi plochou a textem je sice výraznější a můžeme jej číst i za šera nebo v úplně tmavém prostoru, ale zraku způsobuje slzení, zarudnutí a pálení.

Obrázek 15 Papírová kniha

1.4.2 E-kniha

Opakem fyzického zpracování knihy je E-kniha. Tento výraz označuje elektronické knihy, které jsou místo na papír systémově vepsané do souborů a čtené z mobilních zařízení, jako je telefon nebo speciální stroj ke čtení knih “čtečka”. Čtečka je uzpůsobená ke čtení textu i ve větší míře. Simuluje pohled na obyčejnou stránku, a tak je šetrnější k očím.

Největší výhodou čtečky je její velikost a váha. Vleze se do ní nespočet souborů, čímž se váha nezvyšuje, jako je tomu, když si do batohu naskládáte několik knih. Čtečka je velice lehká a vejde se víceméně kamkoliv. Fakt, že se do nástroje, který nemá ani tři sta gramů vejdu stovky knih, je natolik benefitní, že by se dalo říct, že v tomto e-kniha před klasickou knihou vede.

Obrázek 16 Čtečka

2 VÝROBA KNIHY

Knihy je spojením mnoha dlouhých procesů, na kterých se podílí hned několik odborníků. Celková výroba knihy přes psaní až ke grafickému zpracování a šití má různá úskalí a zákonitosti, jež tato práce popisuje.

2.1 Psaní knih

Různé webové stránky uvádí různé způsoby, jak knihu napsat, co je ale právě pro konkrétního spisovatele vhodné a jakým způsobem bude na textu pracovat, je zcela subjektivní záležitost. Každý autor musí objevit právě ten svůj konkrétní způsob, který mu bude vyhovovat a díky kterému nejednu knihu napíše.

Psaní knih se liší také podle žánru knihy, kterou píšete. “Nejjednodušší” v rámci inspirace je psaní literatury faktu. V tomto případě má autor k dispozici spoustu informací, které postupně převádí do čtivé podoby. I tak je, ale psaní knih na základě historických faktů a různých výzkumů velice náročné, i přes to, že je proces částečně ochuzen o jakési “vymyšlení si”. Autor musí projít a znát kvanta a kvanta informací, které posléze využije k sepsání knihy.

Obecně u psaní knihy platí, že je na začátku potřeba si rozmyslet, jakou knihu chcete napsat. Pokud se jedná o příběh, který chcete předat světu, je dobré si ujasnit veškeré okolnosti, spojení mezi postavami a nejlépe i sepsat osnovu. Díky ujasnění si chronologie příběhu se bude příběh daleko lépe sepsávat a nebudete se v něm ztrácet. Navíc málokdo napíše knihu najednou, tak jak jde po sobě a bez dopisování, úprav a přehodnocení různých nápadů.

Konkrétně autorka této práce je částečně chaotickou spisovatelkou, pracuje pomocí tzv. inspiračních toků, které se neohlášeně vkradou do její mysli. Postupně po zapsání nápadů, částí příběhů a kapitol se z útržků stává celek, ze kterého úplně na konci, po všech editacích, vznikne třeba právě kniha.

Ať už je však postup psaní jakýkoliv, stejně platí, že za vás knihu nikdo nenapíše a koneckonců je potřeba si nad psáním sednout a dlouhé hodiny psát a psát.

2.2 Tiskařství a typografie

Jak název tiskařství napovídá, tento obor se zabývá tiskem. Člověk, který se tisku věnuje, se nazývá tiskař. U tisku knihy většinou však nepracuje pouze právě tiskař, ale konkrétně

u tisku knihy, ale i u jiných velkonákladových tiscích, je k tomuto procesu přizván i samotný grafik, který knihu graficky upravil, vysázel a jeho vize vdechne knize život. Je to zejména z toho důvodu, aby barvy, které jsou grafikem zamýšlené, vyšly z tiskárny tak, jak mají.

Celkově je tisk věda, zvláště v dnešní době moderního tisku je tolik možností, že je zapotřebí zvážit opravdu mnoho proměnných. Grafik již předem při tvorbě designu musí přemýšlet nad několika faktory, které u tisku hrají roli.

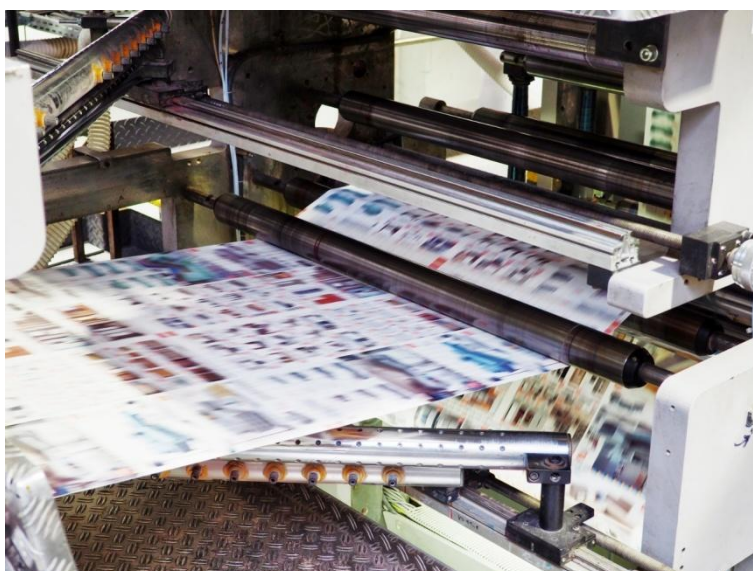
Je třeba promyslet, na jakém stroji bude výstup tisknout. Toto rozhodnutí je velice důležité, protože různé stroje tisknou různé barvy, rozličné povrchy se chovají různě, dle technologie. S tím souvisí také materiál, který je potiskován. Do různých typů tiskáren je vhodný různý materiál, ať už se jedná o papír, látku či jiné materiály. Obecně platí, že originální materiály do konkrétních strojů jsou nejvhodnější, avšak ne vždy je možné si z této nabídky vybrat. Tímto je myšleno, že například pro plotr jsou dodávány papíry vhodné k tisku na tomto stroji. Grafik však může potřebovat jinou gramáž, či velikost nebo jiné vlastnosti, od kterých se výběr materiálů odvíjí.

Tomuto procesu se říká předtisková příprava, jak již název napovídá, jedná se o přípravu před tiskem, která je ještě důležitější a často pracnější než samotný tisk. Na předtiskové přípravě spolupracuje grafik s tiskařem a do této práce spadá vše výše zmíněné. Navíc jsou neodmyslitelnou součástí předtiskové přípravy tzv. tiskové zkoušky. U větších nákladů tisku je potřeba vidět reálný náhled na již vybraném stroji a materiálu. Některé části grafického návrhu, které se na monitoru zobrazují, mohou na konečném produktu vypadat jinak, než je žádoucí. Abychom se této tiskařské pohromě vyvarovali, a nevytisklo se velké množství nepovedených tisků, musí grafik s tiskařem projít tiskové ukázky a ujistit se, že se vše tiskne správně a u ofsetu navíc, jestli je soutisk v pořádku.

Kromě tiskových náležitostí je nutné dodržet také typografická pravidla. Těch je hned několik a grafici z celého světa se jimi musí řídit. Je to z důvodu čitelnosti, ale také estetičnosti a dalo by se říct, i aby se grafické/typografické řemeslo nehatilo. Typografická pravidla jsou v mnoha ohledech daná, ale některé prvky jsou odlišné pro konkrétní zemi a jazyk. V českém jazyce je takový rozdíl například u uvozovek, které jsou pro českou sazbu ve vzoru 99 66 dole před slovem či větou a nahoře na konci sdělení. Anglické uvozovky jsou pouze nahoře v podobě 99 99 nebo 66 99.

Další z typografických pravidel, které mají výrazný vliv na čtení a estetiku textu je tzv. kerning, neboli v češtině vyrovnání nebo prostrkání písmen. Tímto slovem se označuje vyrovnání mezer mezi dvojicemi písmen. Naštěstí je spousta kvalitních fontů, které mají vyrovnání písmen nastavené od prvopočátku. Díky důslednosti typografa, který písmo vytvořil je práce grafika s písmem ulehčena a není třeba tolik práce s ručním nastavením. Většinou se řeší kerning pouze u nadpisových textů, kde je špatné prostrkání více znatelné. U chlebového textu se v kerningu spoléhá na automatické nastavení fontu.

Typografických pravidel je sice několik a je třeba je respektovat, ale i tak má sazeč a grafik stále spoustu prostoru ke kreativě a autorskému vyjádření, které text a sazbu knihy dělá tím, čím je.

Obrázek 17 Ukázka velko nákladového tisku v tiskárně

2.3 Grafická úprava knihy

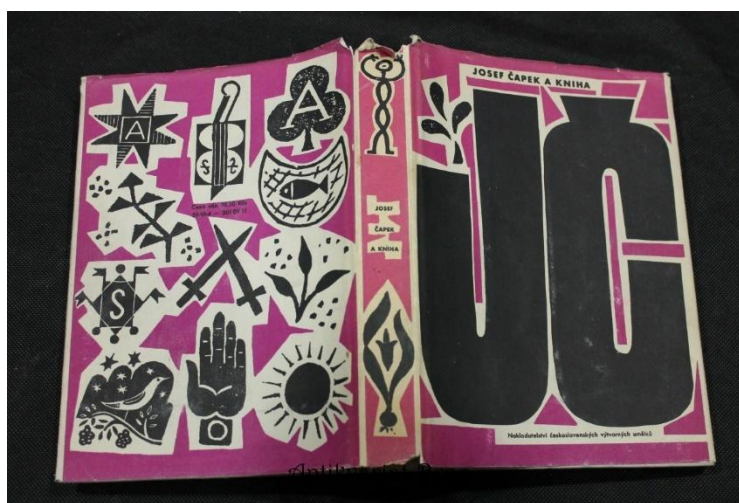
S tiskem a typografií souvisí grafická úprava knihy. O grafické úloze ve spojení se sazbou jsem hovořila již v části tiskařství a typografie. V této části se více zaměřím spíše na uměleckou stránku věci než tu řemeslnou.

Obálky knih jsou často jednou ze specializací grafika. Knižní obálka může být vytvořena z různých motivů. Některé knihy využívají jako obálku fotografie (tak je tomu často u knih, které mají filmové nebo seriálové zpracování). V minulém století se na knižní přebaly často využívaly motivy vytvořené starými grafickými technikami. Dnes se abstraktní a kresebné obálky tvoří digitální kresbou, nebo vektorovou grafikou.

Filmoví fanoušci, kteří rádi tvoří a svá díla sdílejí na internetu dokonce do podoby obalů knih přetvářejí různé známe filmy. Knižní obaly ať už ty reálné nebo vymyšlené jsou předmětem fascinace a lidé se jejich vymýšlení věnují celé hodiny. (Diaz, 2020) [14]

Obrázek 18 Zlodějka knih ve dvou provedeních obalu, nalevo kresebně a napravo s hrdinkou filmového zpracování

Obrázek 19 Obálka knihy zpracovaná pomocí klasických grafických technik

Často jsou knižní obálky vytvořené také pouze typograficky, ať už jednoduše, jen pomocí ztvárnění názvu knihy, nebo nějak více bohatě, například pomocí kaligramů.

Obrázek 20 Typograficky zpracovaná obálka ke knize Karla Čapka: Krakatit

2.4 Knihařství

Vázáním knih a jejich technické tvorbě se zabývá řemeslo, které se jmenuje knihařství. Knihaři se zabývají také vázáním alb, sešitů nebo také například výrobou pasparty. V dnešní době je toto řemeslo upozaděné strojovým vázáním knih, které je daleko rychlejší, jako ostatně celá současná zrychlená doba. I přes strojové šití knih se knihařinou stále zabývá několik knihařských dílen a knihařů.

2.4.1 Nástroje k výrobě knihy a její šití

Mezi hlavní knihařské nástroje patří ostrý nůž, knihařská kost, pracovní podložka, kovové pravítko. K tomu je třeba přidat knihařské lepidlo nebo klíž. Díky takovému lepidlu se slepené části méně kroutí a nemění tvar ani povrch. Dále je dobré mít knihařský lis, do kterého vložíte sešitý nebo slepený produkt, aby byl rovný i po vytvrzení.

Obrázek 21 Knihařské nástroje (knihařská kost, šídlo, jehla)

2.4.2 Typy vazeb

Typy vazeb rozdělujeme pomocí zkratky V následované číslovkou. Každá z vazeb je něčím specifická, ať už vazbou či počtem stran.

Vazba V1 je označována jako vazba sešitová. Listy jsou spojeny sponou ve hřbetu a obálka je povětšinou z tvrdého papíru. Sešitová vazba se využívá u malého počtu stran tiskoviny, maximálně do šedesáti stran.

Obrázek 22 Vazba V1

Vazba V2 je lepená knižní vazba, které se také říká brožovaná, využívá se u nejlevnějších typů publikací, které se označují jako „paperback“. Tato vazba je velice rychle opotřebená, dochází k vypadávání listů. Není tedy vhodná k tiskovinám, kterými se často listuje.

Obrázek 23 Vazba V2

Vazba V3 je podobná té první z vazeb, s tím rozdílem, že se celý sešit umísťuje jako celek do obálky.

Čtvrtá vazba je už dosti komplikovanějším produktem, jedná se o šitou vazbu s měkkými deskami, která působí jako vazba brožovaná. V4 je však mnohem odolnější a trvanlivější. Tato vazba je používána na často používané publikace, jako jsou učebnice.

Vazba V5 má desky již z lepenky, která je kousek posunutá od hřbetu, aby se dala kniha dobře otevírat. Hřbet knižního bloku může být jak šitý, tak lepený.

Další vazbou je vazba V6, jinak se jí říká také leporelo. Tato vazba je velice specifická a od ostatních nejvíce odlišná. Leporelo je do harmoniky složený papír s texty, fotkami či obrázky nalepené do tvrdých kusů desek. Také se tato vazba dělá z tvrdé lepenky, která je k sobě poslepovaná a do harmoniky poskládaná. Tato vazba se hojně používá na dětské knihy, díky jejímu snadnému rozkládání a skládání je vhodná pro dětské ručičky. Navíc je velice odolná používání, pokud je vytvořena právě z lehké lepenky.

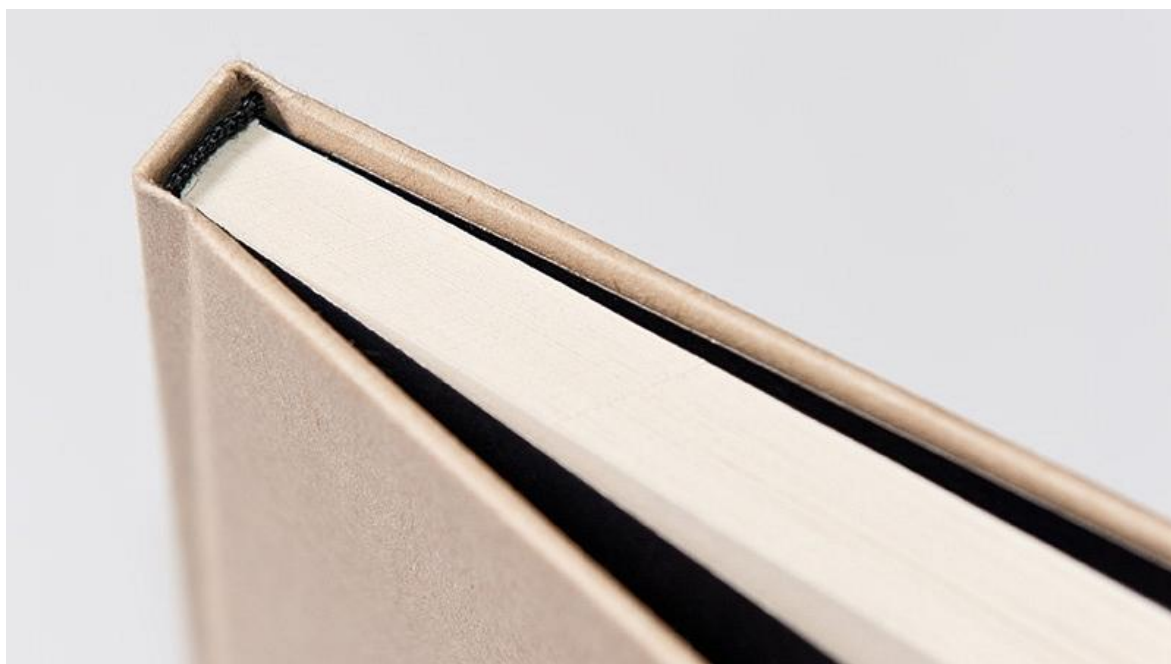
Obrázek 24 Ukázka leporela

Předposlední a sedmou vazbou je vazba, která je tzv. poloplátěná. Specifické na ní je, že jsou desky udělané z papíru a ty jsou ve hřbetu spojené plátnem.

Obrázek 25 Vazba V7

Poslední vazbou je V 8, jedná se o nejpevnější knižní vazbu, která je složená ze šitého knižního bloku, poté se slepí po celém hřbetu a takto zhotovený knižní blok je vlepen do tvrdé obálky vyrobené z plátna. (Blažek, 2020) [15]

Obrázek 26 Vazba V8

3 DISTRIBUCE KNIH (NAKLADATELSTVÍ, KNIHKUPECTVÍ, KNIHOVNICTVÍ)

3.1 Nakladatelství a její činnost

Důležitou součástí u vydání knihy tvoří nakladatelství. Obecně platí, že nakladatelství vydávají neperiodické publikace, jako jsou knihy. Oproti tomu vydavatelství se zabývají vydáváním periodických tiskovin, které vychází pravidelně, jako jsou noviny, časopisy a další.

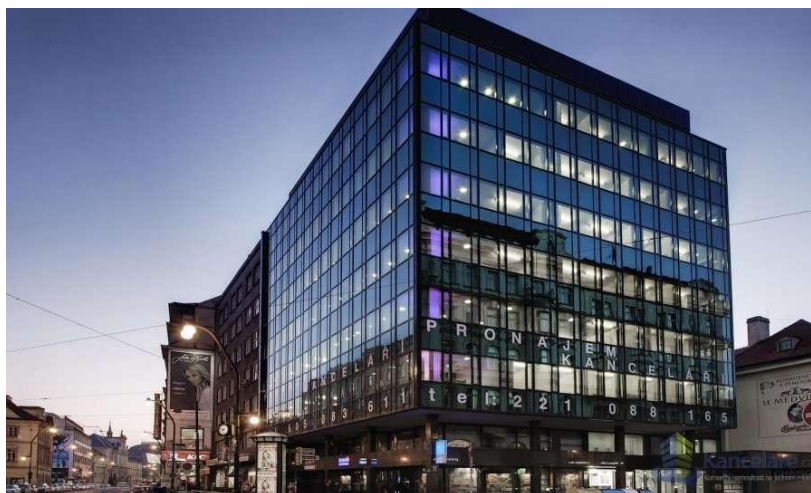
Výraz nakladatelství je odvozen od slova náklad, který v produkci a distribuci knih hraje velkou roli. Nakladatelství vyprodukují a zaplatí určitý počet knih, u kterého počítají že se prodá. Na základě odběru konkrétních titulů se později dělají dotisky. Pokud je kniha opravdu oblíbená, může se dočkat hned několika vydání a dotisků.

3.2 Známá nakladatelství v České republice

V České republice je spousta nakladatelství. Známá jsou například Albatros, nebo Argo. Albatros je největším nakladatelským domem v České republice, s tradicí sahající až do roku 1934. Za svou existenci toto nakladatelství vydalo již 10 000 titulů. Albatros je aktivní i na Slovensku, kde funguje pod samostatnou pobočkou Albatros Media Slovakia.

Argo sídlí v Praze a vydává knihy v českém jazyce takovým autorům, jako je například Dan Brown. Za dobu své existence vydalo knihu více než sedmi stovkám autorů z celého světa.

(Albatros media, 2023) [16]

Obrázek 27 Budova nakladatelství Albatros v Praze

3.3 Knihkupectví v Česku

Knihkupectví je obecně místo, kde se prodávají knihy různých žánrů, zpracování a často i napsané různými jazyky. Mezi takto zaměřené knihkupectví řadíme české řetězce jako je například Kosmas nebo Knihy Dobrovský. Dále jsou knihkupectví specializovaná na konkrétní typy knih. Za takové knihkupectví můžeme označit například síť knihkupectví Oxford, která se specializují na literaturu psanou v anglickém jazyce. Knihy, které zde nalezneme jsou často bilingvní, tedy obsahují text jak česky, tak anglicky. Tyto knihy jsou využívány jako učební pomůcky ve školách nebo při osobním studiu.

Dnes jsou také velice oblíbené antikvariáty, které přeprodávají knihy, jež z knihkupectví často pochází. Tento business se rozšířil i do online prostoru a knihy se dají prodávat i přes internet. Mezi giganta v tomto odvětví patří český Knihobot, který knihy od lidí vykupuje a s procentuální přírůžkou podle opotřebování, kvality a vzácnosti knihy přeprodává dále. O tomto tématu se dozvíme více v další části.

3.4 Prodej knih v dnešní době a jejich odběr (oblíbenost knih)

Dle zprávy knižního trhu vydávání ani prodej knih neupadá. Což je v rámci knihy, jako média velice pozitivní. Česká republika je zemí, kde je čtení a čtenářství důležitou součástí života starší i mladší generace, ale za posledních několik desítek let se prodej knih a jejich odběr diametrálně proměnil. V menších i větších městech jsou oblíbené prodejny knih, rodinná knihkupectví, součástí velkých supermarketů a obchodních řetězců jsou i úseky, kde se prodávají knihy.

Velká část prodeje knih se v současné době přesunula i na internet, existuje velké množství knižních e-shopů, ale představa, že by si čtenáři nemohli knihu vzít do ruky, ohmatat a očichat je zřejmě nepředstavitelná. Prodejci knih říkají, že pokud by zůstaly zavřené kamenné obchody a prodej se přesunul pouze na dodávky z e-shopů, dopad by byl drastický, jak mj. vyplynulo i z ankety, kterou dělala ČTK mezi zástupci knihkupeckých sítí v době pandemické krize při kovidových opatřeních. Prolistování knih, inspirace nabídkou přímo v knižním obchodě, je určitě důležitým aspektem pro nákup knih pro všechny milovníky knih a knihařského zboží.

Lidé také stále častěji prodávají přečtené knihy a za peníze takto získané si kupují nové kousky do své knihovny.

Z toho důvodu také využívají české on-line antikvariáty jako Knihobot apod. Každý den tento knižní obchod s knihami z druhé ruky přijme čtyři tisíce až pět tisíc nových titulů a podobné množství prodá a tato čísla stále stoupají. Oproti nákupu zcela nových knih v knihkupectvích musí prodejci/čtenáři překonat jen cestu na pobočku, nemusí knihy balit ani jinak upravovat, pokladnímu sdělí jméno, e-mailovou adresu a telefonní číslo. Zaměstnanci Knihobotu se postarají o převoz do dalšího skladu, nafocení, prezentaci i prodej a doručení dalšímu čtenáři. Pokud se kniha prodá, obdrží prodávající 60 procent z ceny prodané knihy minus 29 korun. Knihy se prodávají ale pouze v perfektním stavu a poptávka je spíše po knihách vydaných max. před třiceti lety. Knihobot není jediným subjektem, který se zabývá prodejem použitých knih. Tento trend má zřejmě budoucnost, bonusem je ekologický i ekonomický přínos, a je to pro budoucnost čtenářství chvályhodné a udržitelné. (Knihobot, 2023) [17]

Obrázek 28 Sklad internetového antikvariátu Knihobot.cz

3.5 Knihovnictví a půjčování knih na našem území

Česko je „čtenářskou velmocí“ a svůj národ čtenářů je třeba zásobovat. Velká města se pyšní svými vědeckými a odbornými knihovnami, menší obce pěknými výstavními domy pro čtenáře všech věkových skupin i malé vsinky mají své knihovny a knihovníky. Síť knihoven v naší republice je opravdu velmi bohatě utkaná.

V České republice je možné studovat obor knihovnictví i na středních školách i univerzitách. Knihovnictví je vědní, studijní, praktický obor, jehož předmětem jsou všechny aspekty činnosti knihoven a knihovnictví a který je – jako vědní a studijní obor – součástí informační vědy. Jeho předmětem ve 20. a 21. století už není pouze

činnost veřejných a odborných knihoven, ale též specializovaných informačních středisek a obdobných informačních institucí a organizací kamenných i virtuálních, veřejných i soukromých, komerčních i nekomerčních, které se specializují na zpracovávání dat a informací. Ve 20. a 21. století se tak knihovníci (resp. informační pracovníci či informační specialisté) zabývají nejen zjišťováním, získáváním (popř. akvizicí), shromažďováním, evidencí (popř. katalogizací), ukládáním, uchováváním, vyhledáváním, komunikací a distribucí (popř. vypůjčováním) dokumentů a informací požadovaných čtenářem (resp. uživatelem) knihovny či informační instituce (popř. "informačními službami"), ale správou a komunikací informací obecně zahrnující také správu a komunikaci informací o uživatelských informacích, včetně analyticko-syntetického zpracování a vyhodnocování těchto informací. Zatímco v rámci oboru knihovnictví jsou výše uvedené informační procesy převážně pouze vykonávány, v rámci informační (popř. knihovní) vědy pak zkoumány. Příbuzným pojmem (resp. termínem) k praktickému pojetí oboru knihovnictví je informační profese, jehož význam je (a jak vyplývá z předchozího) širší než význam pojmu (termínu) knihovnictví. (Knihovna (instituce), 2023) [18]

3.6 Knihovny v ČR

Česko je knihovnickou velmocí, dle průzkumů vyplývá, že má nejhustější síť knihoven. Jedna knihovna vychází na 1 971 obyvatel, což je čtyřikrát více než evropský průměr. Je tomu z toho důvodu, že v minulosti bylo zakládání knihoven povinné, každá malá vesnice měla svou vlastní knihovnu a ve velkých městech jich bylo hned několik. Zákonem nařízené provozování knihoven mělo za úkol zvýšit gramotnost a obecné vzdělání. Díky tomu si celý národ navyknul do knihoven chodit, knihy si půjčovat a číst, což trvá dodnes. Dnes už tento zákon není platný, kvůli čemuž byla část z knihoven zrušena nebo spojena. (The New York Times, 2023) [19]

Největší knihovnou v České republice je Národní knihovna. Ta se nachází v budově bývalé jezuitské koleje Klementinum na Starém městě v Praze. Jedná se o knihovnu s obecným zaměřením vhodné pro vysoké školy univerzitního typu v oblastech společenských, přírodních věd, kultury a umění. Dále pak má národní knihovna povinnost shromažďovat dva výtisky všeho, co bylo vydáno na území České republiky

Obrázek 29 Národní knihovna

4 VNÍMÁNÍ KNIH MODERNÍ GENERACÍ

4.1 Je čtení trendy?

Jestli je čtení trendy může být v dnešní době zásadní otázkou. Současnost nabízí mnoho technologických vymožeností, které čtení knih upozaduje. Je tedy čtení trendy? Pomocí dotazníku, který v rámci této práce vznikl se pokusíme zjistit, zda je čtení i dnes populární. Dotazník se zabývá oblíbeností knih u různých generací. Desítek lidí se dotazník ptá jestli, co a jak často čtou.

Z výsledků dotazníku je zjevné, že i mladí lidé si najdou čas na čtení. Nejčastěji je tázaným od 19ti do 26ti let, jde tedy především o studenty vysokých škol. Poměrově na otázku „Čtete rádi“ devět z deseti tázaných odpovědělo pozitivně, tedy, že rádi čtou.

U otázky na pravidelnost už jsou však výsledky o něco skeptičtější. Polovina z lidí, kteří odpověděli, uvedla, že čtou pouze několikrát do měsíce (počítány jsou knihy, každodenní čtení článků na sociálních sítích a běžné čtení není do tohoto průzkumu zahrnuto). Dvacet procent uvedlo, že čtou knihu alespoň jednou týdně a na posledním místě jedna desetina lidí odpověděla, že si nenajde čas na knihu vůbec.

Z těchto zjištění je patrné, že určité sympatie ke knize stále trvají a lidé si čas na knihu najdou i mezi mladší generací.

Velký podíl na tom, že je kniha stále úspěšná i přes světovou digitalizaci mají tzv. bookstagmeři. Tímto výrazem se označují influenceři, kteří svou tvorbu zasvětili knihám a osvětě o ní. Bookstagmeři jsou vášniví čtenáři, kteří své vášně ke knize předávají široké veřejnosti a tím pomáhají k propagaci knih a její četbě.

Samozřejmě jako u všech ostatních inspiračních zdrojů je potřeba najít si to své a zjistit, který z takových influencerů promlouvá přímo k vám. Asi nejznámější influencerkou, která sledujícím zprostředkovává své recenze na knihy je Lucie Zelinková (@luciezel), která má dnes již 121 tisíc sledujících. Vliv má tato mladá žena obrovský a ke čtení již přiměla nejednoho bookstagmerského nadšence. (Inspirace na nové knížky? Sledujte knižní influencersy, 2022) [20]

Další velice výraznou osobností přes knižní influencerství je Karolína Zoe Meixner. Ta přidává své příspěvky na Tiktok, kde osloví ještě mladší obecnost. Karolína natáčí vtipná videa reflektující pikantní zajímavosti ze životů nejznámějších českých autorů jako jsou například Božena Němcová, Karel Havlíček Borovský nebo Karel Hynek Mácha.

Karolína Zoe Meixner čte hlavně literaturu 19. století a svým sledujícím doporučuje takové kusy, které jsem podle ní zábavné, dobře napsané a nadčasové. Na Tiktoku má dnes už skoro 30 tisíc sledujících a čísla stále rostou.

Celosvětově průzkumy ukazují, že čtení papírových knih je stále populární. Nejvíce se čte v Indii, kde lidé u čtení stráví až 10 hodin a 45 minut týdně. Za Indií je v žebříčku malinko pozadu Thajsko a Čína. Dle tohoto průzkumu také spadá, že nejvíce čtou úspěšní lidé, jako ředitelé velkých společností a multimilionáři. Dá se tedy říct, že čtení knih má výraznou informační hodnotu, kdy i zaneprázdněné osoby ve vedoucích pozicích si čas na knihu najdou a četba je pro ně důležitá. (Life this way, 2020) [21]

Z těchto všech zjištění se dá říct, že kniha je i dnes trendy. Mladí se snaží číst a prokládat tak čas strávený u obrazovek, jak mobilních telefonů, tak u seriálů na streamovacích platformách četbou.

4.1.1 Knihy a jejich popularita před rokem 2000 a po nastolení digitální revoluce

I když je tedy kniha trendy i dnes už nikdy nejspíš nebude tak oblíbeným médiem ke hledání zábavy jako tomu bylo před nastolením digitální revoluce. Pro orientaci budeme mluvit

o zlomovém miléniu, které můžeme brát jako přerod z analogového prostředí do toho digitálního. Před celkovou digitalizací lidé zábavu často hledali v knihách. Vzhledem k menší produkci filmů a televizní zábavy v dobách komunismu a později nebyla audiovizuální tvorba natolik oblíbená jako knihy. Ano lidé televizi hltali ve velkém, ale bylo to způsobeno hlavně kvůli nedostatku kvalitních pořadů. Když už se našlo něco výrazného jako Nemocnice na kraji města, nebo Dallas, vyklízely se celé ulice a rodiny byly celý večer upnuté k televizorům. Tato dravost po něčem zajímavém a rozptylujícím však

fungovala

i u knih. Existovaly tzv. knižní čtvrtky, den, kdy do knihkupectví přišlo nové zboží a většinou v takovém množství, že jste opravdu museli stepovat před vchodem ještě před „otvíračkou“, abyste svůj výtisk dostali.

Podobný až fanatický zájem o knihy pamatujeme po roku 2000 například u knižní série Harry Potter, která rozpoutala obrovský zájem o knihy a vyvolala knižní šílenství po celém světě.

Obrázek 30 Fronta čekající před knihkupectvím na novou knihu ze série Harry Potter

4.1.2 Co byla kniha pro lidi kdysi a čím je dnes? (dva pohledy)

Čím tedy byla kniha kdysi a čím je dnes? Rozdíl je naprosto jasný. V minulosti byla kniha hlavním zdrojem informací, příběhů a kdo nečetl, byl tak nějak divný. Lidé si s sebou knihy všude nosili a jejich čtením vyplňovali každou dlouhou chvíli. Knihy byly běžným tématem k hovoru a jejich autoři známými osobnostmi. Oblíbenost knih byla obrovská, i když se nedalo sehnat všechno a často se na našem území jednalo o vybrané tituly, které měl tehdejší totalitní režim pod dozorem. Díky tomu samozřejmě byla poptávka i po tzv. zakázaných titulech, jejichž autoři byli často disidenti, emigranti nebo zahraniční spisovatelé. Chut' na něco zakázaného je vždy větší a lidé si mezi sebou tajně ony rukopisy, všelijak natisknuté, předávali.

Dnes je kniha spíše upozaděným médiem při hledání zábavy, sice i dnes lidé čtou a knihy si kupují a její důležitost je značná, ale tak nějak jede po vedlejší koleji. Lidé, kteří čtou jsou vyzdvihováni, uznáváni a je to bráno jako něco vznešeného a neobvyklého. Zkrátka se vytratila jakási bezprostřednost, která dřív byla u čtení naprosto normální. Dnes už málokterá skupina hovoří o knihách a jejich autorech. Dokonce vám většina lidí ani nedokáže odpovědět, jaká kniha je jejich nejoblíbenější.

Je tedy naprosto zjevné, že knihy v minulosti a dnes nejsou to stejné, jejich popularita je sice stále výrazná, avšak jejich úloha v životech lidí nehraje tak výraznou roli.

4.2 Rozhovory s odborníky z oboru

V této části práce se seznámíme s různými názory odborníků ze světa knihy, kteří odpoví na otázky, jak ze života profesionála, tak z jejich osobního pohledu na knižní problematiku.

4.2.1 Spisovatel

Za spisovatele je označován člověk, který se věnuje psaní knih vlastní silou. Takový člověk má běžně velkou představivost a obrazotvornost, jež vkládá do svých textů a čtenáři přiblíží nejednu postavu nebo příběh.

Co je podle vás na vaší práci nejtěžší?

„Dát knize ucelenou podobu.“

Co máte na své práci nejraději?

„Objevování nových souvislostí, pátrání po zajímavých věcech.“

Proč je pro vás kniha předmětem fascinace?

„Kniha je ideální společník, zdroj poznání. Moje knihovna je pro mne i jakýmsi průvodcem mým životem. Kniha je také záznam, který může přetrvávat věky.“

Kde berete inspiraci ke své práci?

„Ze vzpomínek a vyprávění lidí, které v životě potkávám. Někdy může být inspirací i nějaký objev z pozůstalosti, třeba deník.“

Jak dlouho se své profesi spisovatele věnujete?

„Jako spisovatel mi vlastně vyšla jen jedna kniha před pár lety, další jsou teprve v přípravě. Na vícero knihách jsem se podílel jen jako spoluautor, když jsem pomáhal knihy uspořádat, vymyslet jejich koncepci, název a pořizoval k nim nejrůznější dokumentaci. Z větší části se jednalo o literaturu faktu, nebo nějaký záznam vzpomínek lidí. Nejsem tedy určitě klasický spisovatel, který píše nějaký svůj životní román, to ani neumím.“

Byla tato práce vaším snem?

„Ano. Již od dětství.“

Uděláte si i vy sám čas na čtení? Pokud ano, jak často a co nejraději čtete?

„Ano, čtu pár hodin každý den, je to takový rituál, bez kterého si nedovedu představit život.“

(Zámečníček, 2023) [22]

4.2.2 Nakladatel

Nakladatel je profesní zaměření, které se věnuje vydávání knih a jiných neperiodických tiskovin.

Co je podle vás na vaší práci nejtěžší?

„Ač pomalu končím s vydáváním knih, na této práci nic těžkého nevidím. Těší, těšila mne a bude těšit.“

Co máte na své práci nejraději?

„Počátek práce, hnedle po nápadu vydat konkrétní titul... hledání formátu, grafické úpravy, „výbavy“ knihy, hledání spolupracovníků... dále potom je vše již běžná rutina.“

Proč je pro vás kniha předmětem fascinace?

„Knihy mne obklopovaly již od „procitnutí.“ Velká rodičovská knihovna, každodenní inspirativní četba rodičů, radost a hledání zajímavých titulů v knihkupectvích a antikvariátech, práce v antikvariátě, vydávání samizdatů, jejich tisk a šíření...po převratu založení knihkupectví, nakladatelství, antikvariátu, galerie, kavárny.... celý život s knhami...“

Jaké náměty jste během své kariéry vydával nejraději?

„Poezii, knihy o architektuře a umění... vlastně: jsem spokojen se všemi svými edicemi.“

Jak dlouho se své profesi nakladatele věnujete?

„Zájmu - od dětství po ukončení studií, jako zaměstnanec do převratu. Profesně soukromě od roku 1990.“

(Jungmann, 2023) [23]

4.2.3 Grafický designér/sazeč

Grafický designér je profese zabývající se grafickými výstupy, které se povětšinou tisknou. V oblasti knihy řeší grafičtí designéři obalový design, sazbu a celkové provedení knihy.

Co je podle vás na vaší práci nejtěžší?

„Nejtěžší je úplný začátek, kdy možná ještě ani nemáte jasnou vizi a jen hledáte, jakým způsobem knihu vysázíte a graficky upravíte.“

Co máte na své práci nejraději?

„Kreativitu. Jak se říká, v té se meze nekladou a já jsem šťastná, že můžu pracovat v oboru, který tvoří něco krásného, nového a v tomto případě i čtivého.“

Proč je pro vás kniha předmětem fascinace?

„Kniha, přestože je objektem, má jako jeden z mála předmětů duši a sílu. V každé z nich cítím spojení s celým lidstvem.“

Kde berete inspiraci ke své práci?

„Víceméně z čehokoliv, co mi ji přinese. Z lidí, situací, zkrátka ze všeho, co mám kolem sebe. V poslední době se mi nápady dokonce zjevují ve snech, což je neskutečně zvláštní, ale příjemně.“

(Kučerová, 2023) [24]

4.2.4 Tiskař

Tiskaři se zabývají tiskem, často spolupracují s grafiky a jsou hlavními techniky, co se týče realizace knihy.

Co je podle vás na vaší práci nejtěžší?

„Na pozici tiskaře v reklamní agentuře - přesný tisk, barevnost, čistý řez a finální zpracování.

V pozici učitele - volná tvorba má spoustu postupů a variant. Výsledek nemusí být pokaždé stejný s návrhem.

Nejdůležitější je souhra umělce a tiskaře kvůli výslednému celku, jelikož představy a praxe jsou velký rozdíl.

Snažím se co nejvíce techniku tisku ukázat a vysvětlit, a to nepřetržitě, při práci. Snad se to i daří“.

Co máte na své práci nejraději?

„Ráda pracuji s mladými umělci, kteří mě neustále překvapují, učí a zdokonalují mě v technice tisku, kterou mám ráda“.

Proč je pro vás kniha předmětem fascinace?

„Kniha je základ vědění od počátku. Je to zdroj informací, přítel, výtvarné dílo. Miluji vůni papíru a ilustrace. Rozvíjí fantazii, je to vizuální zážitek i prožitek“.

Myslíte, že má tisk knih budoucnost vzhledem k digitalizaci dnešní doby?

„Vím, že nastává útlum a dnešní mladá generace utíká do digitální sféry, ale myslím si, že ten, kdo jednou přečetl celou knihu, bude se k ní celý život vracet. Buď sám kvůli vzdělání nebo s dětmi, pro které bude vždy první nejdůležitější vizuální předmět“.

(Shejbalová, 2023) [25]

4.2.5 Knihař

Knihař je člověk zabývající se ručním vázáním knih, pomocí knihařských technik knihu zhotoví.

Co je podle vás na vaší práci nejtěžší?

„Knihařina je velice náročný obor, jak po fyzické stránce, tak mentální. Nad vším je třeba přemýšlet a spousta se toho dá pokazit. Každá kniha je unikát a svým způsobem výzva.“

Co máte na své práci nejraději?

„Miluji knihy, jako knihař se cítím být jejich součástí a celkově je to velice krásné a ušlechtilé řemeslo. Zároveň je to i jakýsi relax, u manuální práce člověk zapomene na všechny starosti.“

Proč je pro vás kniha předmětem fascinace?

„Kniha je výraznou součástí celého mého života, jak osobního, tak toho profesního. Nedokážu si představit nebýt s knihou spjatá, fascinovala mě již od nepaměti a myslím, že i vždycky bude.“

V čem podle vás spočívá budoucnost knihařského řemesla?

„Knihařina je tu už celá staletí a já doufám, že i přes všechny modernizace dnešní doby neupadne v zapomnění a člověk stále bude mít pozitivní vztah ke knihám a jejich tvorbě.“

(Černá, 2023) [26]

4.2.6 Knihkupec

Knihkupec nejenom že prodává v knihkupectví, často je také hlavním nákupčím knih z nakladatelství, které posléze prodává.

Co je podle vás na vaší práci nejtěžší?

„Práce knihkupce má i své horší stránky, jako objednávání knih v excelových tabulkách podle předem daného klíče a rutinní nezáživná práce.“

Co máte na své práci nejraději?

„Kontakt s lidmi, možnost mít přehled o vydávaných knihách, příspěvky na sociálních sítích. Momentálně také prodej rozšířený o hudební nosiče, hudba mě baví spoustu let.“

Proč je pro vás kniha předmětem fascinace?

„Když jsem byl malý, ležel jsem v knihách celé týdny a něco z toho ve mně pořád zůstalo. I teď vlastně s knihami trávím většinu dne i když už ne jejich čtením.“

Jak dlouho se své profesi knihkupce věnujete?

„Skoro 30 let, předtím jsem 5 roků prodával hudební nosiče.“

Byla tato práce vaším snem?

„Asi ano, i když zpočátku bylo mým snem mít obchod s hudebními nosiči.“

Uděláte si i vy sami čas na čtení? Pokud ano, jak často a co nejraději čtete?

„Čas na čtení mám většinou pevně daný. Čtu dobrou beletrii a nejrůznější literaturu faktu.“

(Zámečníček, 2023) [27]

4.2.7 Knihovník

Knihovníci jsou lidé pracující v knihovnách různého typu. Tento obor mohou mít vystudovaný, díky čemuž jsou opravdovými odborníky v oboru.

Co je podle vás na vaší práci nejtěžší?

„Nejtěžší je vědomí, že spousta lidí knihy odsuzuje k zániku (včetně vyučujících), místo aby své okolí inspirovala k četbě.“

Co máte na své práci nejraději?

„Právě ty knihy, a v mém případě i práci se studenty.“

Proč je pro vás kniha předmětem fascinace?

„Protože v knihách už bylo popsáno tolik životních situací, tolik společenských, historických, odborných skutečností, případně vizí věcí budoucích, že pro mě je to celoživotní studna inspirací.“

Uděláte si vy sami čas na čtení? Pokud ano, jak často a co nejraději čtete?

„Snažím se číst co nejvíce, ale nějak to úplně nevychází. Zkousím dávat prostor současným českým autorům, ale není to na sto procent, nedám dopustit ani na klasiky.“

Jak jste se ke své profesi dostala? Byl to Váš sen?

„Po gymnáziu jsem nemohla studovat VŠ (špatný kádrový profil mých rodičů), tak toto byla při mém vztahu ke knihám nejpřirozenější cesta. Podotýkám, že tak to mělo být a bylo to správně.“

(Románková, 2023) [28]

4.2.8 Překladatel

Překladatel má výrazné jazykové znalosti, které využívá k překladu z cizojazyčné literatury. Nejedná se však pouze o holý překlad, ale určitou literární kvalitu, kterou dobrý překladatel do svého překladu vkládá.

Co je podle vás na vaší práci nejtěžší?

„Jelikož překládání nebylo zdrojem obživy, nejtěžší bylo najít dostatek volného času po práci. Pokud jde o samotné překládání, nejtěžší je vžít se do stylu autora a vystihnout ho. Proto je i do jisté míry svazující obava, aby překlad samotnému dílu neublížil. Jednoduché není ani najít nakladatele a především získat grant, díky němuž bude možné knihu vydat.“

Co máte na své práci nejraději?

„Je to výzva, hra s jazykem, přemýšlení o tom, „co tím chtěl autor říci“. Literaturu miluji od dětství, vystudovala jsem ji a překlady jsou skvělá tvůrčí činnost. Mimo jiné se člověk dozví více o zemi, jejíž jazyk překládá v mém případě o Slovinsku, seznámí se s tamními spisovateli a dalšími lidmi kolem literatury.“

Proč je pro vás kniha předmětem fascinace?

„Nechtěla bych se uchýlovat k nějakým klišé, ale kniha, pokud je dobrá, je umění. Vzbuzuje emoce, umí strhnout svým příběhem, nutí zamýšlet se... Fascinuje mě, pokud

autoři dokáží otevřít zajímavé téma, pobavit, ale třeba i poučit, přenést čtenáře do jiných míst i nálad.“

Máte možnost si vybírat, jaké knihy překládáte?

„Vždy jsem si knihy vybírala. Většinou jsem překládala s manželem, tudíž to byla společná domluva. Možnost vybrat si pro mě byla zásadní, většinou šlo o autory, s nimiž jsem navázala určitý kontakt, znala jsem je a bylo možné s nimi některé věci týkající se jejich literárního díla probrat a prokonzultovat. Bez této osobní vazby bych asi pracovat neuměla. Navíc překládání bylo mým koníčkem, tudíž jsem volila knihy, které mě zaujaly. Nejde říct která pro mě byla nezajímavější, ostatně tolik jich nebylo. Byla jsem spíš vděčná za pestrost – překládala jsem poezii, povídky i eseje.“

Uděláte si i vy sama čas na čtení? Pokud ano, jak často a co nejraději čtete?

„Ano, snažím se najít si čas co nejčastěji. I když vzhledem k dalším povinnostem je ho méně, než bych chtěla. V poslední době přečtu zhruba 20 knih ročně, mám ráda díla s poutavým příběhem, nejlépe s nějakým přesahem do historie. V posledních letech mi dělají radost

i současné české autorky jako například Kateřina Tučková, Petra Soukupová nebo Karin Lednická.“

(Šaradínová, 2023) [29]

4.2.9 Čtenář

V neposlední řadě čtenář, který sice není odborníkem, ale jeho důležitost na trhu knih je nezanedbatelný. Čtenáři knihy čtou, kupují, přepravují zkrátka s nimi nakládají v moment, kdy už je kniha napsaná, vytisknutá, vydaná a čtenářem získaná.

Proč myslíte, že četba v dnešní době upadá?

„Upadá z toho důvodu, že lidé mají k dispozici příliš velké množství dalších „lákadel“, které se zdají být zábavnější, barevnější, víc blikající a zdánlivě nabízející více možností a lépe dostupných a v kratším čase. Mám na mysli počítače, mobily, tablety, televize a podobné nástroje a v nic internet, nekonečné seriály atd. Pro dnešního člověka je často čtení knih příliš náročná a namáhavá činnost. Ale ti, kteří se do čtení pustí, jsou odměněni mnoha benefity, jež nic jiného než četba a knihy nenabízí. Je třeba však udělat ten první krok a do čtení se pustit. Pro náruživé čtenáře je čtení životní nutnost, bez které si den nedovedou představit a domnívají se, že bez knih by měli v životě prázdné místo.“

Co Vás na čtení baví nejvíce?

„Baví mě si představovat příběhy, které se odehrávají na stránkách knih, jejich hrdiny, prostředí, ve kterém se odehrávají. A to barvitě. Baví mě hledat souvislosti se skutečným životem, porovnávání knižních vztahů s těmi skutečnými, nacházet řešení a odpovědi na otázky, které mi pokládá každodenní život. Také mě baví se z knih učit nové věci, pracovní postupy, mám ráda i odborná vysvětlení a rozšíření poznatků, které již mám. Baví mě knih se i dotýkat, listovat jejich stránkami, vonět k papíru, nechat se unášet krásou ilustrací a knižního zpracování, vazeb apod. Baví mě si o knihách povídat s dalšími lidmi, kupovat si je v knihkupectví, půjčovat v knihovně, zkoumat, jak se vyrábí a vznikají. Ne moc ráda knihy půjčuji, protože kamarádi často knihy nevrací a nemám ráda „mezery v knihovně“.

Jaké knihy čtete nejraději?

„Mám ráda knihy o umění, převážně výtvarném, knihy o osobním rozvoji i beletrii a poezii. Nejčastěji čtu odbornou literaturu k tématu školství, práci s lidmi, psychologii a výtvarném umění. Knihy jsou pro mě umělecká díla, která může mít doma každý.“

Kolik máte ve svých knihovnách knih?

„Doma máme asi 3 tisíce knih. Máme je pečlivě zmapované, zapsané v excelových tabulkách, snadno dohledatelné i podle police, kde se nachází. K tomu mám ve vědecké knihovně a v okresní knihovně na kontě několik tisíc „výpůjček“. Musím se krotit a knihy méně kupovat i půjčovat, tak se chodím do knihkupectví velmi často jen „kochat“ a prohlížet, jinak by byla situace v domě neúnosná. Knihy jsou krásné, ale zaberou hodně prostoru a jsou velmi těžké, kdejaká police je neunes...“

(Svobodníková, 2023) [30]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 AUTORSKÁ KNIHA OD A DO Z

Výstup mé diplomové práce je autorská kniha, kterou jsem napsala, graficky upravila, sešila a kompletně zhotovila.

5.1 Hledání inspirace a prvotní nápady

Kniha předmětem fascinace, to je téma mé diplomové práce. Toto spojení mě doprovází celý život a knihou jsem fascinována již od dětství. Již jako malá holčička jsem si do sebe skládala stránky a plnila je různými příběhy, ze začátku nesmyslnými, později propracovanějšími. Dodnes si pamatuji povídku “Jiřík a honba za rájem”, která byla o kmenu, který hledal nové útočiště. Ano pravděpodobně snědého chlapce, syna náčelníka, z ostrova někde u Galapág, jsem pojmenovala “Jiří”. Takových nápadů jsem si do podoby knihy vtiskla ještě několik. Mé celoživotní snažení však nebylo spojené jen s předáním svých myšlenek, ale také se samotnou výrobou knihy. Jak se knihy vyrábí mě fascinovalo už od nepaměti a jejich tvorbě se věnuji dodnes a knihařství je jeden z mých oborových zájmů, který se úzce pojí s grafickým designem.

Každý autor knih pracuje jinak, získává své náměty ze samotného života, ať už svého nebo svých známých. Jiní dlouze studují a ze svých studijních poznatků tvoří obsah knih. Jindy se zase jedná čistě o autorovu fantazii, kdy vytváří celé světy, situace a postavy, které prožívají roztodivná dobrodružství. Z knižních námětů se často později vytvářejí filmy, seriály nebo dokonce hry. Tuto návaznost knižních předloh na jiná média jsem již vysvětlila v teoretické části práce.

Získávání inspirace je zkrátka u každého autora subjektivní a rozdílné, i když se dá různými způsoby zobecnit, jak knihu napsat, myslím že žádný z návodů nefunguje pro každého.

Při hledání námětu a inspirace ke své autorské publikaci jsem čerpala i ze samotné lásky ke knize, a proto jsou některé části věnované výhradně jí a její výrobě od spisovatele až ke čtenáři. Čím se tedy v této publikaci zabývám? Ráda bych, aby zrcadlila radost ze samotné tvorby, konceptem nemusí být omezená na konkrétní téma. V tomto případě to bude spíše cesta, která přesahuje cíl. Stránky jsou plné myšlenek, příběhů, traumat a kreativních řešení nejednoho problému ze života grafického designéra, kreativce a v neposlední řadě milovníků knih, kteří knize zasvětili život.

V první části knihy píšu o svých zkušenostech se zákazníky, kolegy designéry a jiné příběhy ze života kreativce. Každá “kapitola” je věnovaná jiné situaci a název, ať už konkrétní nebo stylizovaný, vypovídá o obsahu. Práce se slovy je v tomto případě velice důležitá, kreativně shrnutý příběh do podoby jednoho slova nebo sousloví, dotváří celkové vyznění práce.

5.1.1 Jednotlivé kroky psaní autorské knihy

Jak jsem již řekla, různí autoři mají různé způsoby, jak píší. V mém případě se jednalo o smršť nápadů, které se postupně hromadily a nakonec se spojily v ucelený soubor. Samotné psaní bylo spíše vzpomínáním a propojováním souvislostí.

5.2 Název knihy a jeho význam

Náročná část v procesu byla zejména u vymýšlení názvu a titulní strany. Název knihy KO: krásné okamžiky nebyl ani zdaleka prvotním nápadem. V prvních pokusech jsem polemizovala nad názvem “Make the logo bigger” tedy klasickým výrazem, se kterým se grafik setká při interakci se zákazníkem a dokáže ho zaručeně rozhodit. Tento název se však i kvůli anglickému znění zdál nevhodný a hledala jsem dále. KO vzniklo po dlouhém nočním přemítání, jaký výraz pojí všechno dohromady. KO je výraz v boxu, v anglickém znění knock out, tedy uzemnění nebo definitivní sražení k zemi. Právě knock out často cítím při všech kritických okamžicích v životě, o kterých právě v knize mluvím. Zpětně se všechny KO, které od života dostaneme z kritických okamžiků mění v okamžiky krásné, na které se zpětně vzpomíná.

Obrázek 31 Ukázky návrhů obálek k původně zamýšlenému názvu

6 CELKOVÉ PROVEDENÍ KNIHY

6.1 Obálka knihy

Po promyšlení nápadu s názvem KO do sebe jednotlivé věci začaly zapadat, s tím souvisí fakt, že spoustu slov z oboru začíná právě slabikou KO. To se zrcadlí na zadní straně knihy, kde je ve zkratce napsáno, čím se kniha zabývá (koexistence s kolegy, korporátní design, komunikace se zákazníky, kolektivní trápení grafiků, komplikované techniky knihařství, kompetentní odborníci ze světa knihy).

V momentu, kdy bylo jasno, jak se kniha bude jmenovat, začala vznikat obálka. Její podoba byla z počátku velice nejasná a konečná podoba s ilustrovaným človíčkem vznikla až po několika různých nerealizovaných obálkách.

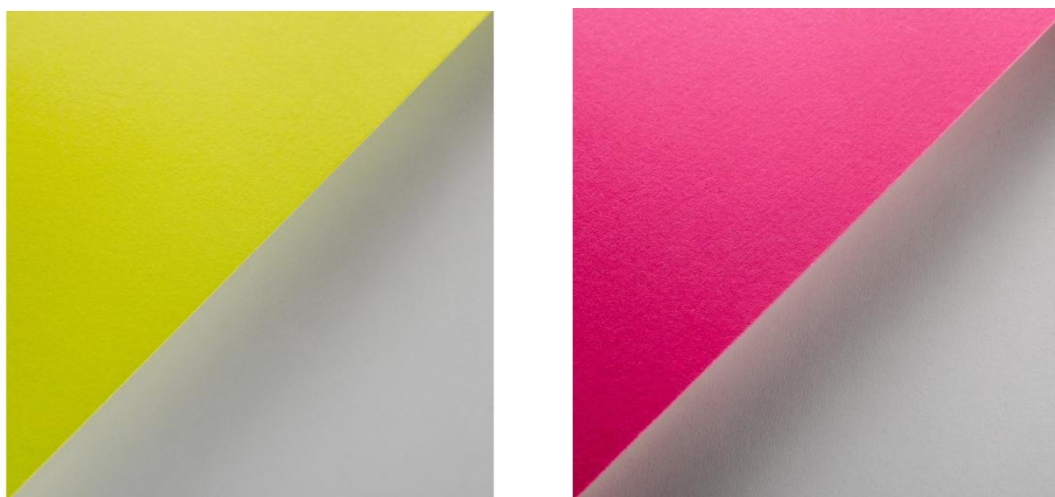

Obrázek 32 nerealizované obálky již s vybraným názvem KO

KRÁSNÉ
~~**KŘITICKÉ**~~
OKAMŽIKY

Obrázek 33 Zpracování vybraného názvu knihy, tato podoba je použita na titulní straně obálky

Barevnost celého projektu jsem měla od začátku danou, chtěla jsem výraznou kombinaci růžové a modré. Všechny nápady a návrhy tedy byly vytvářeny v tomto duchu, jak můžete také vidět v předešlé fotodokumentaci. Tato představa se však rozpadla po zjištění, že růžový papír v odstínu není k dostání ani u nás, natož v zahraničí. I s takovým problémem se však musí tak nějak počítat, celou barevnost jsem tedy změnila a místo růžového papíru Cosmo Pink 240g, jsem na obálku použila zelený papír Lime Tonic 270g.

Obrázek 34 Ukázka papíru Lime Tonic 270g a papír Cosmo Pink 240 g (který nebyl k dostání)

Celkový vzhled se tedy změnil z růžové na zelenou, kombinace však stále pěkně funguje a obálka je výrazná a kontrastní.

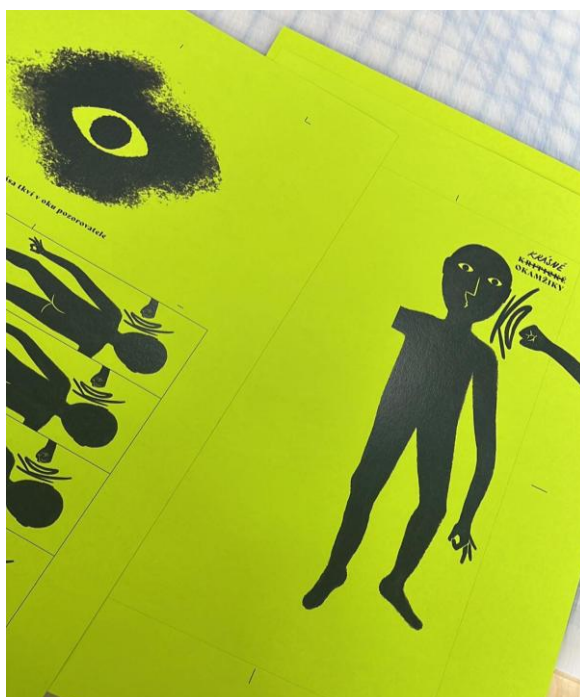
Ilustrace na obálce představuje človíčka, který právě dostává pěstí. Spíš než násilně, je tento akt myšlen obrazně, ruka je viděna samostatně, ale zároveň patří samotnému človíčkovi

z ilustrace. To znázorňuje fakt, že někdy dostanete zabrat od života a někdy si za své trable můžete tak nějak sami, o čemž se v knize vypráví. Ilustrace na sebe kruhově navazuje a poskládáním vedle sebe človíčky vytvářejí nekonečný pás. Tato vize je posilněná i tím, že ruka přesahuje i do hřbetu a navazuje na zadní straně knihy.

Obrázek 35 Přední strana obálky knihy a zadní strana s přesahem na hřbetu

Další kombinací u obálky byl tisk. Kvůli barvě papírů tisk samozřejmě neměl požadovaný odstín a modrá se zdála spíše černá, což nevytvářelo správný kontrast. Po všech zkušebních tiscích a změnách odstínu barvy jsem se rozhodla celý motiv i s titulem vyřezat na plotru z výrazně modré folie. Díky tomu je obálka i haptická. Ne všechno se dalo na plotru vyřezat, proto jsem se rozhodla nápis na zadní straně přece jen vytisknout.

Obrázek 36 Nepovedený tisk obálky na papír Lime Tonic 270 g

Speciální na obálce knihy KO: krásné okamžiky je rozevírací klopa na přední straně. Ta po rozevření odkryje pohled na celou postavu panáčka z hlavní ilustrace, divákovi je odkryt pohled jak na přední i zadní podobu človíčka.

Obrázek 37 Pohled na otevírací klopu z obálky (přední a zadní strana)

Druhou zajímavostí je rozpohybování obálky, pomocí aplikace Artivive človíček ožije a mrká na pozorovatele. Animace je zhotovená metodou frame by frame, tedy řazení jednotlivých pohybů za sebou do plynulého videa.

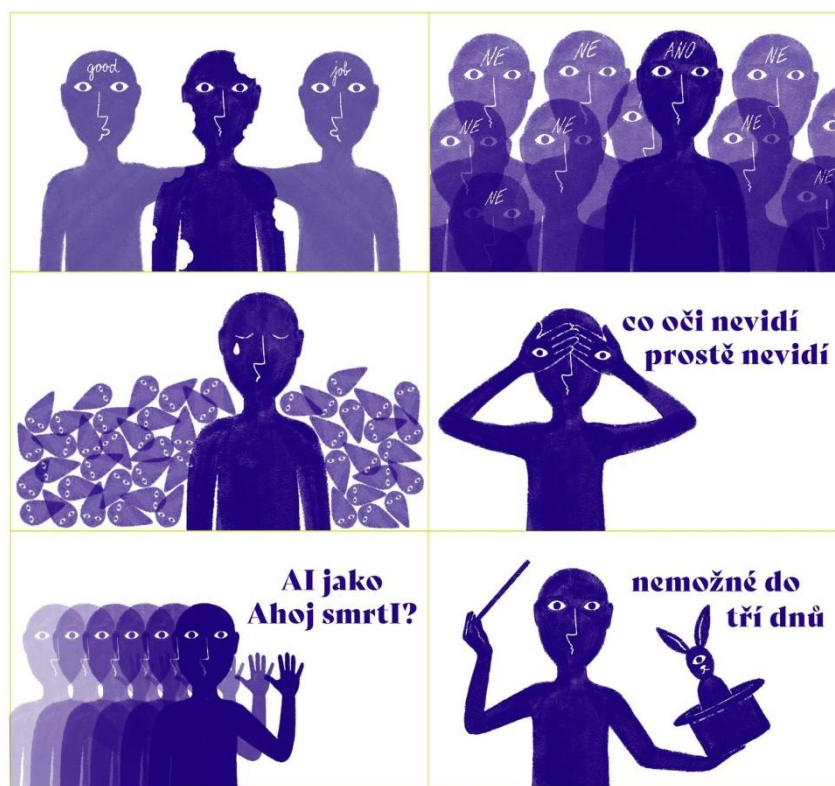
6.2 Obsah autorské knihy a její části

Knihy je rozdělena na tři části, kdy každá čtenáři přináší jiné informace a poznání sdělované různými způsoby.

První část je věnována mým zkušenostem ze života kreativce, a hlavně grafického designéra. Tato část má 19 kapitol, v tomto případě příběhů sepsaných v podobě fejetonů. Nastíním myšlenku, kterou pomocí zážitku čtenáři přiblížím a zároveň díky němu vysvětlím jeden nebo více výrazů z kreativního profesního zaměření, nejčastěji grafického designéra nebo všeobecně kreativce a tvůrce.

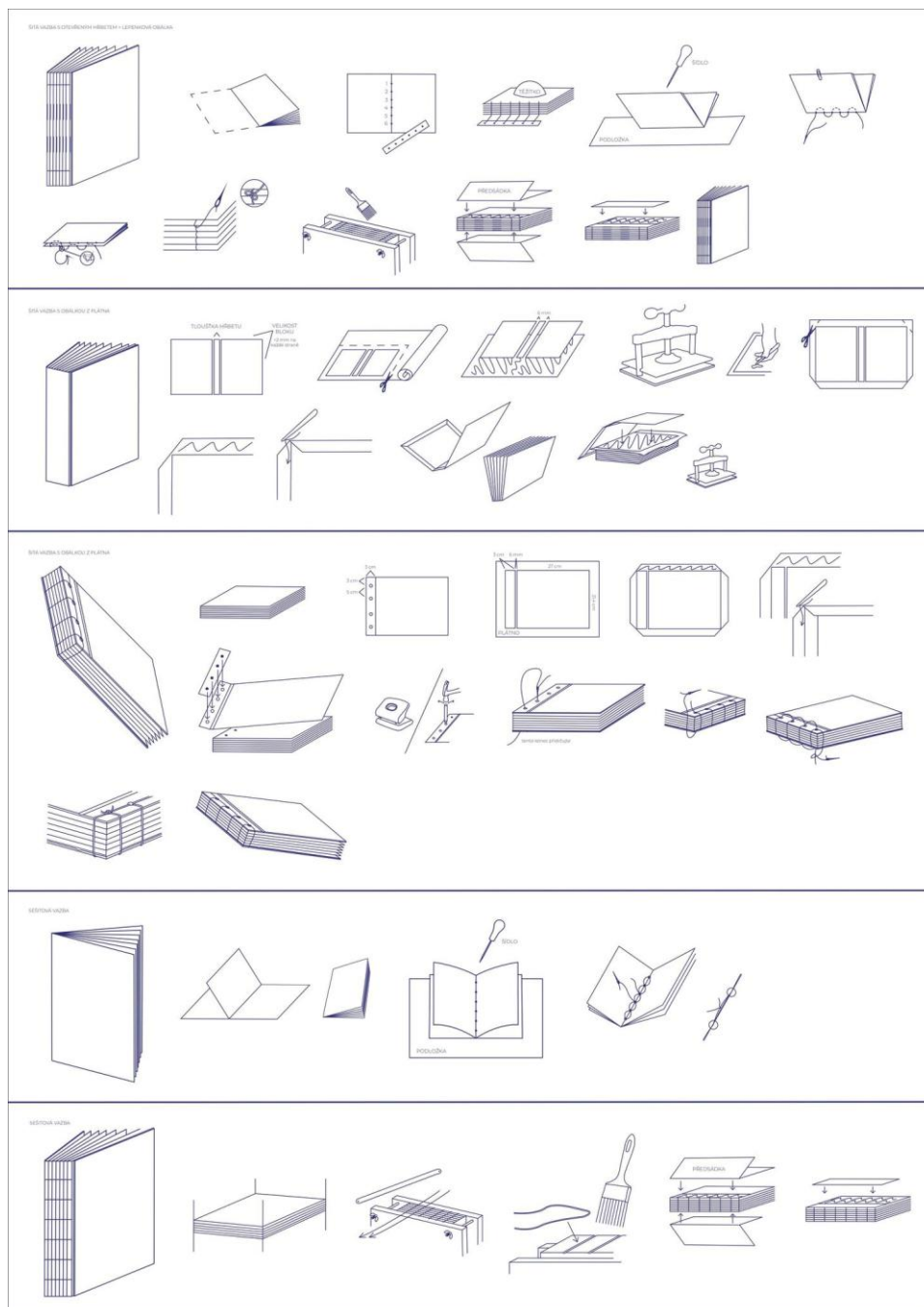
Ke každému z příběhů jsem nakreslila na grafickém tabletu ilustraci, která popisuje onu situaci. Stejně jako u přebalu knihy používám modrou osůbku s výraznými očima a stylizovanou anatomii. Človíček představuje všechny, ať už grafiky,

kreativce anebo odběratele designu. Zkrátka všechny, kteří hrají roli v “krásných okamžicích” života.

Obrázek 38 Část ilustrací vytvořených pro první část knihy

Další část knihy je věnována knižním návodům, tedy dalšímu oboru, který je mi blízký. Návody jsou vytvořeny na základě mých zkušeností. Každý návod je sepsán jako jednotlivé kroky, které po sobě jdou chronologicky. V rámci srozumitelnosti návodů jsem vytvořila také piktogramy, které názorně ukazují, jak je postup zamýšlen. Pomocí těchto návodů si čtenář může svépomocí vytvořit pět a půl různých knižních vazeb. Půl návodu z toho důvodu, že u první z knižních vazeb lze styl ušití knižního bloku využít jak k vazbě s tvrdou obálkou, tak s měkkou s otevřeným hřbetem. Takto můžete vytvořit šitou vazbu s tvrdou nebo měkkou obálkou s otevřeným hřbetem, japonskou vazbu, sešitovou vazbu, falešně “šitou” lepenou vazbu.

Obrázek 39 Všechny piktogramy, které pro druhou část knihy vznikly

Poslední část knihy také úzce souvisí s knihou, konkrétně s lidmi, kteří se jejich tvorbou zabývají. Pracovní název třetí části knihy byl od začátku její tvorby od spisovatele ke čtenáři, což jsem také zrealizovala. Najdeme zde rozhovor s osmi odborníky ze světa knih a v neposlední řadě s vášnivým čtenářem. Každého z nich jsem se zeptala na několik otázek, některé jsou pro všechny stejné a jiné přizpůsobené konkrétnímu zaměření.

Obrázek 40 První strany všech tří kapitol

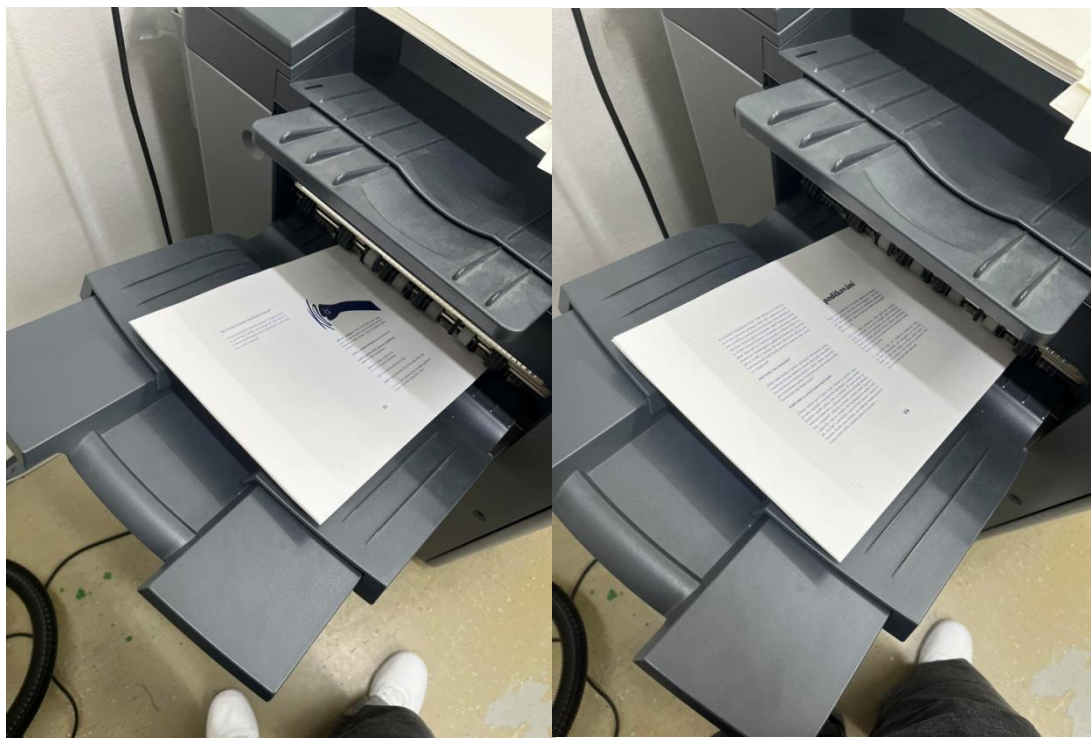
6.3 Tisk a řešení knihy

Celý tisk byl realizován na laserové tiskárně. Veškeré bílé stránky z knihy jsou tisknuté na papír Olin origins chalk 120 g/m². Typické pro tuto knihu je také použitá barevnost, nejenom obálky, ale také celkového provedení, tedy na veškeré stránky je používána výhradně modrá barva. Tak je tomu, jak u textu, který je vysázený dvěma fonty (chlebový text: Minion Pro ve velikosti 10 pt a Bely Display v nadpisech), tak u ilustrací, které jsou především v tomto odstínu modré.

**cítit znamená
prožít**

Obrázek 41 Ukázka fontu Bely Display

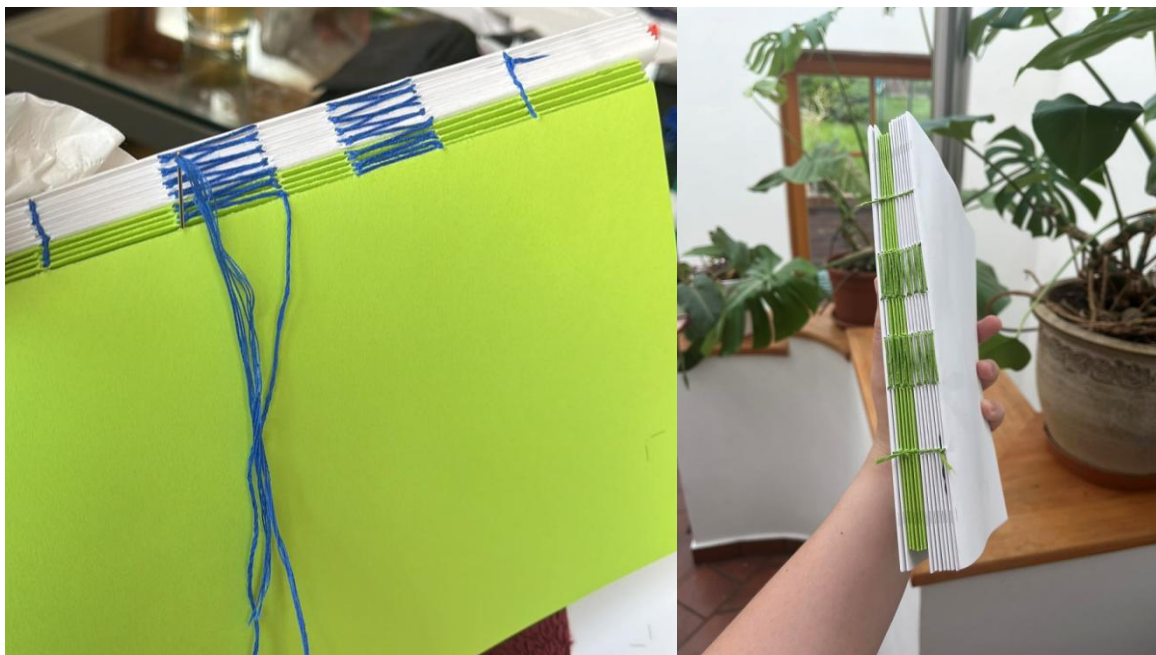
Papír je výrazně bílý s jemnou texturou, díky bělosti na něm vše vynikne. Jedna část knihy, konkrétně ta návodová, je vytisknuta na rozdílný barevný papír, který je ve stejném odstínu jako papír obálky. Toto provedení jsem zvolila, aby se návodová část odlišila od ostatních. Všechny listy byly vytisknuty na rozměr SRA3 s ořezovými značkami. Po ořezu bude mít kniha atypický rozměr sedmnáct na deset centimetrů.

Obrázek 42 Tisk stránek knihy z laserové tiskárny

6.3.1 Vazba knihy

Knihy je šitá klasickou šitou vazbou s otevřeným hřbetem. Vazba je sešitá nití podobné barvy jako má obálka a svazky s návodovou částí. Celá vazba je po sešití dána do svorníku a na celý hřbet se nanese lepidlo, aby byla vazba opravdu pevná a trvanlivá. Po tom, co se kniha sešije, zalepí a připevní se zadní obálka, se celý knižní blok ořízne na elektrické strojové řezačce. Po tom, co je kniha takto ořezaná, se na přední “předsádkovou” stranu nalepí obálka. Nelepí se tam před ořezem, protože by se zároveň s ořezáním odřízla i otevírací klapka, což samozřejmě není žádoucí.

Obrázek 43 Šití knižního bloku a hotový, ještě nezalepený knižní blok

Obrázek 44 Domácí lepení knižní vazby knihy KO: Krásné okamžiky

6.3.2 Dokončená kniha a její funkčnost

Po celkovém zhotovení je kniha plně funkční a připravená k četbě. Díky vlastnostem papíru Lime Tonic 270 g, je obálka dostatečně pevná a nemastí se doteky prstů. Když na přední stránku namíříte aplikaci Artivive panáček obživne a dodá celé knize nový rozměr.

Obrázek 45 Hotová autorská kniha KO: Krásné okamžiky

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo zmapovat knihu jako médium. Od výroby ke čtenáři. Svou diplomovou prací jsem chtěla zjistit, jak nejlépe napsat a zhotovit autorskou knihu a vstoupit do světa lidí, pro které je kniha celoživotním předmětem fascinace. Díky své vášni k šití knih a psaní jsem byla schopná propojit veškeré schopnosti k vytvoření uceleného souboru v podobě knihy s názvem KO: Krásné okamžiky.

Knihy, kterou jsem vytvořila však není pouze výsledkem mé diplomové práce, ale také celoživotního věnování se knize jako objektu. Fascinace knihou je s mým životem dlouhodobě spjatá a díky rozhovorům s odborníky, kteří se knize věnují jsem nabyla nové informace, které mohu použít ve svém profesním zaměření.

Psaní knihy je mnohem složitější, než jsem si dokázala představit a práce na ní byla výzva. Problematika není však spojená pouze se psáním knihy, ale také s její grafickou úpravou. Mou autorskou knihu jsem vytvořila od psaní, přes sazbu až po knihařské zpracování a mohla jsem díky tomu „přičichnout“ ke každé části její tvorby.

Cíl práce, zmapování knihy, byl splněn. Dále také přehled historie knih, byly popsány jednotlivé řemeslné kroky výroby knihy. Bylo také zjištěno, že knihy lidi opravdu fascinují a nejsou mrtvým médiem. V praktické části vznikla nová autorská kniha s popisem její výroby.

Všechny tyto zkušenosti nabyté u vytváření autorské knihy jsou pro mě podstatné v další práci grafického designéra.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] HARDY, Liberty, 2023. A page from history: 24 of the best history books of all time. *Book Riot* [online]. [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://bookriot.com/best-history-books-of-all-time/>
- [2] STRUHÁRIK, Filip, 2022. Co je nového v médiích. Praha: Nová beseda. ISBN 978-80-88383-34-5.
- [3] MCQUAIL, Denis, 2009. Úvod do teorie masové komunikace. Portál. ISBN 978-80-7367-574-5.
- [4] *IMDb* [online], 2021. [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt3581652/>
- [5] Auguste a Louis Lumièrové, 2021. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation inc. [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Auguste_a_Louis_Lumi%C3%A8rov%C3%A9
- [6] SOKOL, Tony. When The Godfather changed Hollywood forever. *Den of geek* [online]. [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://www.denofgeek.com/movies/the-godfather-changed-hollywood-forever/>
- [7] (ČSFD: Česko-Slovenská filmová databáze [online], 2001. Praha [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/>).
- [8] (ČSFD: Česko-Slovenská filmová databáze [online], 2023. Praha [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/zebricky/serialy/nejlepsi/>).
- [9] (Edna, 2014. Edna [online]. [cit. 2023-05-08]. Dostupné z: <https://www.edna.cz/outlander/>.)
- [10] Literární noviny, 2023. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation inc. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Liter%C3%A1rn%C3%AD_noviny
- [11] Tvar (časopis), 2022. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation inc. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Tvar_\(%C4%8Dasopis\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Tvar_(%C4%8Dasopis))

- [12] BALEKA, Jan, 1997. Výkladový slovník. Malířství, sochařství, grafika. 1997. Praha: Academia Praha. Umění lidu (Nakladatelství československých výtvarných umělců). ISBN 80-200-0609-5.
- [13] Johannes Gutenberg, 2022. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation inc. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Johannes_Gutenberg
- [14] DIAZ, Eric, 2020. Great movies reimagined as retro paperback book covers. *Nerdist* [online]. [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://nerdist.com/article/movies-retro-paperback-book-covers/>
- [15] BLAŽEK, Filip, 2022. *Typokniha: průvodce tvorbou tiskovin*. 2. vydání. V Praze: UMPRUM. ISBN 978-80-88308-70-6.
- [16] (Albatros media, 2023. Albatros media [online]. [cit. 2023-05-12]. Dostupné z: https://www.albatrosmedia.cz/c/o-nas/?_gl=1*_o9hrat*_up*MQ..&gclid=Cj0KCQjwsIejBhDOARIsANYqkD32cg3UZzcJ2BvrN0SrsJrOrUX7MuSRkRSubNps9O-JRCSb85-ZwXgaAo7ZEALw_wcB
- [17] (Knihobot, 2023. Knihobot [online]. [cit. 2023-05-12]. Dostupné z: <https://knihobot.cz/c/info>
- [18] Why libraries are everywhere in the Czech republic?, 2023. *The New York Times* [online]. New York [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2016/07/22/world/what-in-the-world/why-libraries-are-everywhere-in-the-czech-republic.html>
- [19] Knihovna (institute), 2023. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation inc. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Knihovna_\(institute\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Knihovna_(institute))
- [20] Inspirace na nové knížky? Sledujte knižní influencery., 2022. *Marianne*: [online]. Marianne [cit. 2023-05-13]. Dostupné z: <https://www.marianne.cz/zivotni-styl/inspirace-na-nove-knizky-sledujte-knizni-influencery?fbclid=IwAR0ejZ659mA6mkS6mRkugRGpz1pBhUhAlCf7nPoJR6tV1Kj8nB-e7QeWwOo>
- [21] Do People Still Read Books?, 2020. *Life this way* [online]. [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: <https://lifethisway.com/blog/do-people-still-read-books/>

- [22] ZÁMEČNÍČEK, Karel, spisovatel [ústní sdělení]. Olomouc, 22.4.2023.
- [23] JUNGSMANN, Pavel, nakladatelství Archa [ústní sdělení]. Zlín, 6.5.2023.
- [24] KUČEROVÁ, Veronika, grafická designérka [ústní sdělení]. Olomouc, 12.5.2023
- [25] SHEJBALOVÁ, Jolana, grafická designérka a tiskař [ústní sdělení]. Zlín, 10.5.2023
- [26] ČERNÁ, Martina, knihařka v Grafických papírech Olomouc, Olomouc, 11.5.2023
- [27] ZÁMEČNÍČEK, Karel, knihkupec [ústní sdělení]. Olomouc, 11.5.2023
- [28] RAMBOUSKOVÁ, Taťána, knihovnice [ústní sdělení]. Zlín, 11.5.2023
- [29] ŠARADÍNOVÁ, Martina, překladatelka [ústní sdělení]. Olomouc, 5.5.2023
- [30] SVOBODNÍKOVÁ, Jana, ředitelka základní školy a čtenářka [ústní sdělení]. Olomouc, 2.5.2023

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Ukázka z filmu s Charlie Chaplinem, <i>City Lights</i>	13
<i>City Lights</i> , 1931 [online] [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: city lights charlie chaplin - Bing images	
Obrázek 2 Původní plakát k filmu <i>West Side Story</i> z roku 1961 a nový k remaku z roku 2021 ...	14
<i>Původní plakát k filmu West Side Story</i> , 1961 [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: West Side Story puvodní plakat - Bing images	
Obrázek 3 Ukázka obálek knih a DVD nosičů ze série Harry Potter	15
<i>Ukázka obálem knih a DVD nosičů ze série Harry Potter</i> . [online] [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: harry potter knihy - Bing images , harry potter dvd - Bing images	
Obrázek 4 Plakát k filmu <i>The Godfather</i> podle knižní předlohy od autora Maria Pulza	15
<i>The Godfather plakát</i> , 1972 [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: původní Plakát the godfather - Bing images	
Obrázek 5 Kniha <i>The Art of Avatar</i>	16
<i>Lisa Fitzpatrick</i> , 2009 [online] [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: the art of avatar - Bing images	
Obrázek 6 Knižní předloha <i>Hovno hoří</i> k filmu <i>Pelíšky</i> a plakát k filmu	17
Petr Šalamoun, <i>Hovno hoří</i> . 1944[online] [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: hovno hori - Bing images	
Obrázek 7 Merch k seriálu <i>Hry o trůny</i> (akční figurka Johna Snowa a krygl s potiskem znaku rodu Starků).....	18
<i>Hry o Trůny</i> , 2011 [online] [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: hry o truny merch - Bing images	
Obrázek 8 Kniho od Diany Gabaldon s titulkou s herci ze seriálu.....	19
Diana Gabaldon, <i>Cizinka</i> . 1991 [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: diana gabaldon cizinka - Bing images	
Obrázek 9 Ukázka titulní strany <i>Literárních novin</i>	20
<i>Literární noviny</i> , 1968 [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: literarní noviny - Bing images	
Obrázek 10 Ukázka titulní strany literárního obtýdeníku <i>Tvar</i>	20
<i>Tvar</i> , 1990 [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: Tvar (časopis) – Wikipedie (wikipedia.org)	
Obrázek 11 Ukázka ilustrace z <i>Diamantové sůtry</i>	22
<i>Diamantová sůtra</i> , 868[online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: Jingangjing - Diamantová sůtra – Wikipédia (wikipedia.org)	
Obrázek 12 Johann Gutenberg a ukázka výsledku jeho přelomového vynálezu.....	23
Johann Gutenberg, 1449 [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: johann gutenberg - Bing images	
Obrázek 13 Psaní na počítači a jiných zařízeních je dnes stále více běžnější než psaní rukou.....	23

<i>Psaní na počítači</i> [online] [cit. 2023-04-22] Dostupné z: psani na pocitaci - Bing images	
Obrázek 14 Ukázka z online verze deníku Blesk a jeho fyzická podoba	24
<i>Blesk</i> , 2020 [online] [cit. 2023-05-12]. Dostupné z: blesk casopis - Bing images	
Obrázek 15 Papírová kniha	26
<i>Knih</i> [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=knih&tbm=isch&ved=2ahUKEwjU7oSmwf7-AhWhoScCHRKYAoYQ2-cCegQIABAA&oq=knih&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCA BDIFCAAQgAQ6CAgAEIAEELEDOggIABCxAxCDAVCfCFiLDmCYD2gAcAB4AIA BSYgB5AKSAQE2mAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=7ullZ NS_FaHDnsEPkuSKsAg&bih=979&biw=1920&rlz=1C1GCEA_enCZ805CZ805#imgcr=t-UnXph_zmnHrM	
Obrázek 16 Čtečka	27
<i>Čtečka</i> [online] [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: čtečka knih - Bing images	
Obrázek 17 Ukázka velko nákladového tisku v tiskárně	30
<i>Tisk</i> [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=velkonakladovy+tisk&rlz=1C1GCEA_enCZ805CZ805&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwi6_OfLwv7-AhXpg_0HHZx_BkQQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1920&bih=979#imgcr=HV-okcg6u0_HuM	
Obrázek 18 Zlodějka knih ve dvou provedeních obalu, nalevo kresebně a napravo s fotografií s hrdinkou filmového zpracování	31
Markus Zusak, <i>Zlodějka knih</i> . 2005 [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=velkonakladovy+tisk&rlz=1C1GCEA_enCZ805CZ805&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwi6_OfLwv7-AhXpg_0HHZx_BkQQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1920&bih=979#imgcr=HV-okcg6u0_HuM	
Obrázek 19 Obálka knihy zpracovaná pomocí klasických grafických technik	31
Jiří Kotalík, <i>Josef Čapek a kniha</i> . 1958 [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: josef čapek a kniha - Bing images	
Obrázek 20 Typograficky zpracovaná obálka ke knize Karla Čapka: Krakatit	32
Karel Čapek, <i>Krakatit</i> . 1922 [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.google.com/search?q=krakatit+knih&rlz=1C1GCEA_enCZ805CZ805&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiqoYnyw_7-AhX5hv0HHf8OAYgQ_AUoAnoECAIQBA&biw=1920&bih=979#imgcr=Kqw9Zwost3irmM	
Obrázek 21 Knihařské nástroje (knihařská kost, šídlo, jehla)	32
<i>Knihařské nástroje</i> [online] [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: knihařské nástroje - Bing images	
Obrázek 22 Vazba V1	33

<i>Vazba V1</i> [online] [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: vazba v1 - Bing images	
Obrázek 23 <i>Vazba V2</i>	33
<i>Vazba V2</i> [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: vazba v2 - Bing images	
Obrázek 24 Ukázka leporela.....	34
<i>Leporelo</i> [online] [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: leporelo - Bing images	
Obrázek 25 <i>Vazba V7</i>	35
<i>Vazba V7</i> [online] [cit. 2023-05-13]. Dostupné z: vazba v7 - Bing images	
Obrázek 26 <i>Vazba V8</i>	35
<i>Vazba V8</i> [online] [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: vazba V8 - Bing images	
Obrázek 27 Budova nakladatelství Albatros v Praze.....	36
<i>Budova Albatros</i> [online] [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: nakladatelství albatros - Bing images	
Obrázek 28 Sklad internetového antikvariátu Knihobot.cz.....	38
<i>Knihobot</i> [online] [cit. 2023-01-26]. Dostupné z: knihobot - Bing images	
Obrázek 29 Národní knihovna.....	40
<i>Národní knihovna</i> [online] [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: knihovna naroni - Bing images	
Obrázek 30 Fronta čekající před knihkupectvím na novou knihu ze série Harry Potter.....	43
<i>Fronta před knihkupectvím</i> [online] [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: fronta pred knihkupectvím - Bing images	
Obrázek 31 Ukázky návrhů obálek k původně zamýšlenému názvu.....	54
Obrázek 32 Nerealizované obálky již s vybraným názvem KO.....	55
Obrázek 33 Zpracování vybraného názvu knihy, tato podoba je použita na titulní straně obálky.....	55
Obrázek 34 Ukázka papíru Lime Tonic 270g a papír Cosmo Pink 240g (který nebyl k dostání).....	56
Obrázek 35 Přední strana obálky knihy a zadní strana s přesahem na hřbet.....	57
Obrázek 36 Nepovedeny tisk na papír Lime Tonic 270g.....	57
Obrázek 37 Pohled na otevírací klopou z obálky (přední a zadní strana).....	58
Obrázek 38 Část ilustrací vytvořených pro první část knihy.....	59
Obrázek 39 Všechny piktogramy, které pro druhou část knihy vznikly.....	60
Obrázek 40 První strana všech kapitol.....	61
Obrázek 41 Ukázka fontu Bely Display.....	61
Obrázek 42 Tisk stránek knihy z laserové tiskárny.....	62
Obrázek 43 Šití knižního bloku a hotový, ještě nezalepený knižní blok.....	63
Obrázek 44 Domácí lepení knižní vazby knihy KO: Krásné okamžiky.....	63
Obrázek 45 Hotová autorská kniha KO: Krásné okamžiky.....	64

